

PEGASUS

Organ för Bromma H. A. Läroverks gymnasieförening Foru

H
etter
lücken
atten

Gunnar Ohlsons
**Herr- och
Damfrisering**

(f. d. E. Presto)

Flygfältsvägen 131 Tel. 25 04 91

*Vi utföra av väl meriterad personal
allt inom yrket*

KONDITORI

Brostugan

Drottningholm Tel. 208

Den idealiska platsen för "Edra träffar"
under alla årstider
Avskilda rum för Klubbar och Föreningar

ÅLSTENS

Bilskola

Ragnar Karnebrink
Nockebytorget 15

Teorilokal: Kommunhuset i Alvik

Körkort, Trafikkort, Repetitionskurser

Anmälningar per tel. till 25 20 28

SPORTPRISER

egna modeller i konstnärligt utförande

A.-B. Hovjuvelerare

K. Anderson

När det gäller försäkring av alla slag
FRÅGA FÖRST

A/B CENTRAL-FÖRSÄKRING
TUNNELGATAN 19 B. Tel. 106575, 116575
POSTBOX 97 STOCKHOLM 1 POSTGIRO 194

Representerar förstklassiga svenska bolag: Norrland, Balder, Hansa, Skandinavien, Brand-Victoria, Nordisk Yachtassurans, Land och Sjö m. fl. 40-årig erfarenhet i branschen. Direktör P. Sturén personligen säkrast kl. 12-13.

Filialkontor i Bromma: Smedslätten, Sunnerdahlsvägen 15. Tel. 25 05 50. Dir. P. Sturén personlig. säkr. kl. 8-8,30 och 18-19

Radio Ring
25 58 41

HOLM

Medlem av Stockholms Radiohandlareförening

Låt oss lösa Edert radioproblem!

Vår välutrustade specialverkstad utför snabbt och billigt reparationer å alla slags apparater. Skriftlig garanti å varje arbete. Uthyrning av radio. Adress: Abrahamsbergsvägen 16.

Vi hämta i hela Bromma!

Smalfilm?

Då skall Ni vända Eder till Film-Teknik!

Vårt laboratorium innehar den modernaste tekniska utrustning, varför vi kunna garantera ett förstklassigt arbete. Specialitet: Inkopiering av text å smalfilm. Optisk och elektrisk tonkopiering. Upp- och nedkopiering. Ljudupptagning även å grammofonskiva. Omvändningskopiering. Textupptagning. — OBS.! Korta, bestämda leveranstider.

Ring **272820**

AKTIEBOLAGET

Film-Teknik

STOCKHOLMSVÄGEN 33 · RÅSUNDA · SOLNA

RÖDSPRIT

Med rödspritsdunken i packningen klaras alla svårigheter. Spriten är outhärlig vid tändning av fotogen- eller bensinkök. Finnes spritkök med — eller i nödfall endast en tom burk — ordnas lätt matlagningen. Att resa ifrån rödsprit är lika föregligt som att glömma tändstickorna hemma.

CAMPING

NEVIL SHUTE

Hemligt

UPPDRAG

“Shute äger något av Kiplings förmåga att berätta en historia . . . en i samma mån spännande som välskrivna bok.”

DAGENS NYHETER

“ . . . så underhållande, att man sträckläser den i ett kör.” GÖTEBORGS TIDNINGEN

“ . . . som äventyrsbok bör den inte minst tilltala pojkar.”

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

Pris häft. 10:—

inb. 14:—

GEBERS

motor
SERVICE

A.-B. Tönseth & C:o

ULVSUNDAVÄGEN 132 · TEL. NAMNANROP

Ängby Guldsmedsaffär

Vällingbyvägen 7, Ängby
Telefon 37 06 34

Rekommenderas

Rekommenderas

ÄPPELVIKENS BOKHANDEL

Strömshälls Livsmedel

I. NORÉN

Essingestråket 10, Stora Essingen
Telefon 53 98 70

Kött, Speceri- och Mejerivaror

Gustafssons Manufaktur o. Herrekipering

Höglandstorget. Tel. 25 35 87, 25 35 77

*Skolmössor, Gymnastikdräkter
m. m.*

NEGO Egendomsbyrå

Alviksvägen 91, Äppelviken, inv. Klövervägens hållplats

*Ombesörjer allt beträffande
fastighets- och villaförmedling*

Innehavare Folke Westerlundh
Tel. 25 09 40, 25 04 90, 25 18 40

Doktor Lars-Gösta Sterner

Mossvägen 32, Äppelviken
(vid Bromma Läroverk)
Telefon 25 72 00

Barnaålderns sjukdomar

MAGASIN BETTY

Garn Strumpor Tricotage

Drottningholmsvägen 268, Ulvsunda
Telefon 25 64 36

Med. Dr. Per Pallin

Ögonsjukdomar

Odengatan 52, 4 tr.

Tid erhålles per tel. Serafimerlasarettet 19
kl. 8—2 samt per tel. 31 92 41, kl. 2—4

Olof Ankarskog

Västerled 33, Äppelviken. Telefon 25 16 81, 25 00 61

Speceri-, Kött-, Charkuteriaffär

Hummer, Höns, Vilt, Lax, Fruktar,
Konserver

Allt till dagens lägsta priser

Söderströms Skomakeri

Fridhemsgatan 37. Telefon 53 09 91

REKOMMENDERAS

Södra Färghandeln

Innehavare: Harald Waldebäck
Zornvägen 43. Telefon 37 18 50. Ängby

Färger och parfymer m. m.

Barnvågar och Golvbonare uthyras

Brommamärket i miniatyr

såsom kråsnål kr. 1: — pr st.

såsom manschettknappar, elegant emalj-
arbete kr. 10: 50 pr par

Priserna gälla exklusive omsättningsskatt

SPORRONG & CO.

Kungsgatan 17, Stockholm 7. Tel. Namnanrop "Sporrong & Co".

PEGASUS

Forums styrelse:

Ordf. Barbro Johansson
V.-ordf. Sven-Gustav Åstrand
Sekr. Lars-Einar Fryklöf
Prot.-sekr. Göran Björk
Skattm. Bengt-Sture Bevegård
Bibl. Reidar Ekner
Red. Reidar Ekner

*Pegasus
redaktion:*

Reidar Ekner
Lars Palenius

*

Sektions-styrelser:

A *Ordf.* Halvor Möller •
V.-ordf. Kerstin Lund
B *Ordf.* Torsten Cohrs
V.-ordf. Brita Nordenholm
C *Ordf.* Viktoria Knutson
V.-ordf. Hans Reichard
Kons.medl. Ulla Larsson

STOCKHOLMS

Tekniska Institut

Dag- och
Aftonskolor

KUNGSGATAN 32 CENTRUM

*Sveriges största enskilda tekniska läro-
anstalt. Inspektion: Professor Emil Alm.
Major E. Råberg (f. elevkåren)*

Ingenjör- och verkmästare-utbildning från
folkskola, real- och studentexamen. Fack-
avdelning: Verkstadsteknik, motorteknik,
flygteknik, värme och sanitet, elektro-stark-
ström, radio och svagström, hus- och väg-
byggnad, kemi, vägmästare-kurs. Stipen-
dier. Avgifts-lindring för obemedlade. Pro-
spekt sändes. Expeditionstid 10—19.
Telefon 23 37 05 (växel)

E. Walter Holmstedt, Civilingenjör, Rektor

Allt

för bilägarna över
hela Stockholm!

Stationer i alla stadsdelar för motorbränsle, reservdelar,
service, reparationer

Bilägarnas

Inköpsförening Stockholm

Sveavägen 47—49. Telefon 23 38 05

Auto METALL

Tillverkning
och reparationer av
kylare. Motorpackningar. Alla
slag av bleck- och tunn-
plåtsarbeten

A.-B.

AUTOMETALLFABRIK
ULVSUNDA - TELEFON 28 26 95

Presentation

ÄRADE LÄSARE OCH DYRKADE LÄSARINNOR!

När jag nu överlämnar min käre Pegas åt er, så var inte alltför hårda i er bedömning av oss och resultatet av vårt samarbete. Vi har trivts bra tillsammans han och jag, så bra, att intresset för skolarbetet för min del skutits åt sidan betydligt. Orsaken till det senare är också den, att han är oerhört krävande att arbeta tillsammans med, den goda Pegasus.

Det är nämligen inte så, att bidragen i en jämn och tät ström flyter in i min tåligt väntande bänk. Snarare tvärtom. "Du får nog inte ta in den där artikeln du vet, jag tors inte lämna ut den till offentligheten," låter det. Och jag har minsann fått inpräntat i mig, att "lova är ett och hålla ett annat".

Ni brommaiter skall ha klart för er, att det inte alls är farligt att lämna bidrag till Pegasus, varken han eller red. har några onda avsikter. Sedan är det redaktionens sak att sovra materialet, och författarens namn behöver ju nödvändigtvis inte komma till läsekretsens kännedom.

Det är kanske på sin plats att nämna något om innehållet. Det är inte meningen, att bidragen till en gymnasietidning som denna skall skäras efter en mall, utan var och en får skriva som han eller hon vill; med verben i pluralis eller singularis osv. Påståenden som strider mot föreningens ideella syften, beredes dock inte plats.

Till sist — är det anmärkningsvärt, så få poeter det finns i denna skola. Alla ni älskogskranka unga pojkar, var finns ni? Eller har det blivit omodernt att skriva dikter, när man är kär numera? Kom med era alster och visa, att så inte är fallet. Med en förhoppning om ett bättre resultat av ett mindre arbete nästa gång överlämnar jag alltså Pegasus åt er. Redaktören.

Introduktion till Koestler

Det finns människor vilkas livsöden kan sägas stå som symboler för ett helt tidsskede. Inom litteraturen har det under andra världskriget framträtt många sådana personligheter: diktare, vilkas problemställning gett oss nya aspekter på samtidens andliga klimat och vilka genom sina verk blivit representativa för den generation, som tvingats grunda sin världsåskådning på de bittra erfarenheterna från ett krigshärjat Europa. Som en av de aktuella och intellektuellt mest högresta representanterna för denna unga diktarfalang framstår otvivelaktigt Arthur Koestler, som säkerligen även har en mera verklighetsbetingad produktion bakom sig än de flesta av sina nutida kolleger.

Arthur Koestler är född i Ungern men kan knappast anses höra hemma i någon bestämd nation. Man kan inte klassifiera honom närmare än som europé. Han är en kosmopolitisk typ, som i viss grad förverkligar det Martinsonska begreppet »världsnomaden» — människan utan varaktig stad, utan fast punkt i tillvaron. De avgörande konturerna i hans bana är dragna med fantastisk djärvhet och oregelbundenhet. Efter att ha deltagit i det första världskriget förde han länge en irrande tillvaro i mellankrigstidens kaotiska Europa. Liksom en del andra bemärkta företrädare för den radikala intelligensen — man associerar omedelbart till George Orwell — tycks han i början ha tilltalats av kommunismens idéer. Så småningom blev han emellertid med all rätt desillusionerad av utvecklingen i Ryssland, och efter att med egna ögon ha tvingats bevittna de ryktbara moskvaprocesserna 1935 ändrade han slutgiltigt sin kurs. Efter ett mellanspel som nordpolsfarare finner vi honom återigen i likhet med Orwell — som antifascistisk korrespondent i spanska inbördeskriget. Under det senaste kriget har han i tur och ordning agerat som koncentrationslägersfånge, främlingslegionär och engelsk soldat, och man får nog säga att Georg Svensson träffade rätt, när han vid något tillfälle yttrade att »Koestlers liv låter som romanen om vår tid».

Koestlers litterära produktion skulle kunna definieras som en delvis camouflerad journal över hans egna upplevelser. Ett par av hans böcker rymmer långa partier, hållna i typisk lapidarisk dagboksform, och dessa avsnitt ligger antagligen till grund för de kritiska omdömen, som har velat degradera honom till ren reportageskribent. Ett objektivt och någorlunda ingående studium av Koestlers verk ger emellertid det intrycket, att dessa domar måste ha fällt av politiska motståndare och andra på förhand negativt inställda personer. Hans arbeten kännetecknas i själva verket av ett påtagligt intresse för djuppsykologisk människoskildring, en spirituell stil, starkt patos och en ovanligt omfattande bildning, vilket tillsammans gör honom till en otvivelaktigt mycket betydande skönlitterär författare.

Det är kanske lämpligt att i korta drag redogöra för Koestlers produktion. Det första verk han gav ut bär titeln »Spanskt testamente» och behandlar hans erfarenheter under inbördeskriget i Spanien. Ett par år senare följdes den av en skarpsinnig analys i fingerad protokollstil från de stora upprensningsprocesserna i Moskva: »Natt klockan tolv på dagen». Fastän denna bok är skriven i en beundransvärt välbalanserad och lidelsefri stämning, innebär den författarens slutliga uppgörelse och brytning med bolsjevismen. Resultatet har blivit ett dokument av skakande kraft, en skrämmande anklagelse riktad mot de revolutionära diktaturernas med tiden alltmer snedvridna doktriner. Kamrat Rubashovs psykiska utveckling under den långa fängelsevistelsen och de inkvisitoriska förhören är tecknad med en övertygande skärpa och konsekvens. Skildringen av den gradvisa nedbrytningen av Rubashovs intellektuella och moraliska motstånd och slutliga underkastelse utgör en ovanligt intressant studie i en cellfänges psykologi, på samma gång som den ger en godtagbar förklaring till den egendomliga självuppgivelse, som förekom bland de gamla trotskisterna under den sensationella rättegången.

I sitt nästa opus, »Och vi som älskade Frank-

rike», beskriver Koestler sina erfarenheter i Frankrike under det senaste världskriget. Som utlänning blev han offer för fransmännens hysteriska främlingshat efter krigsutbrottet och internerades i Le Vernet, det ökända koncentrationslägret i Sydfrankrike som rentav kan tåla en jämförelse med sina tyska förebilder. Det intressantaste i denna bok är de initierade skildringarna från Frankrikes sammanbrott, då hela samhällsstrukturen rasade som ett korthus. Den apokalyptiska undergångsstämningen, den kaotiska förvirringen, den epidemiskt växande korrupsjonen — allt ger ett suggestivt intryck av en kvävande mardröm. Själv irrar författaren omkring i denna häxkittel av ödesdigra händelser som en modern Peter Schlemihl, efter att som han själv uttrycker sig »ha förlorat till och med sin skugga». Ett koncentrat av de tilltrasslade förhållandena ger han med bitter cynism när han konstaterar att »man borde vara tacksam över att bli skjuten och inte strypt, halshuggen eller ihjälpskad».

»Domens dag» (1944) är till sitt program närmast en uppgörelse med fascismen och det auktoritära systemet. Författaren vittnar här om sin övergång från idealistisk pacifism till tron på aktivt motstånd mot nazismens onda. Han ger även en del reella fakta, bl. a. några ruskiga inblickar i de nazistiska behandlingsmetoderna av politiska fångar. Jag tänker speciellt på den gripande scenen i den insprängda novellen »Blandad transport», där man får bevittna en gasning av ett sällskap s. k. »onyttiga» judar. Visserligen har man under detta krig till den grad matats med makabra historier om grymhet och lidande att reaktionsförmågan i viss utsträckning har atrofierat, men inför denna med dovt lugn återgivna scen kan man inte undgå att förnimma en vanmäktig känsla av vämjelse. De dödsdömda judarnas nobla behärskning, de tyska bödelsträngarnas blaserade likgiltighet, officerarnas kalla yrkesmässighet, allt etsar sig in i minnet med förfärande skärpa. Händelseförloppet i boken är troligen i första hand avsett att utgöra en analys av heroismens väsen. Med hjälp av den psykoanalytiska själsskirurgins moderna instrument horrar sig författaren ned till den mänskliga psykens mörkaste regioner för att därigenom bringa det omedvetnas reflexer att stiga mot ytan. Sitt material samlar han till en skarp-sinnig analys, som skickligt invävs i en mjukt komponerad arabesk av spännande yttre tilldragelser.

Koestlers senast utkomna verk är en essäsamling: »Yogin och kommissarien». Den ger ett ytterst intressant klarläggande av den kadaverlydiga, psykiskt impotenta partimänniskotypen (»kommissarien») i konträr motsats till den meditativa, skeptiska fantasimänniskan (»yogin»). Individuell frihet ställs upp som skärande kontrast till trångbröstad byråkratisk kollektivism. En betydande del av boken behandlar vidare vad Koestler kallar »sovjetmyten». Där går han hårt till rätta med florerande propagandalögner, okunnighet om utländska förhållanden, nöd, missgrepp och potemkinkulisser i den stora diktaturstaten. Som man kunde vänta, orsakade dessa avsnitt genast en flåsande protestkör från alla hängivna stalinister.

En del uppsatser slutligen visar Koestler som sensibel, intelligent och utomordentligt kunnig litteraturbedömare med förbluffande klara perspektiv. I den stort upplagda essän om Hillary framlägger han det mäktiga resultatet av sin psykologiska djuplodning, vars förutsättningar nog får sökas i dessa båda diktares kongenialitet. I några fall blir hans framställning kanske lite väl raljant. Man har t. ex. svårt att acceptera hans resonemang vid de tillfällena, då han med våldsamt ilska går till anfall mot Vercor och försöker slita ner dennes mästernovell »Havets tystnad» från dess enligt min mening välförtjänta litterära piedestal. Som slutomdöme måste man emellertid fastslå att »Yogin och kommissarien» med sin enorma perspektivrikedom är en prestation som torde ha få motstycken i den samtida litteraturen. Att läsa denna samling spirituella essäer är nästan genomgående en intellektuell njutning av stora mått.

Trots att Koestlers böcker, som redan framhållits, äger många rent litterära förtjänster, är det otvivelaktigt hans brinnande intresse för aktuella problem, som ger dem deras största värde. Under de senaste decenniernas omvälvningskriser i Europa har han — förmodligen oftare än någon annan författare av samma betydelse — personligen befunnit sig i händelsernas stormcentrum. Dessa erfarenheter har vidgat hans synfält och givit hans diktning ett fångslande verklighetsunderlag. Intellektuellt och emotionellt är därför Arthur Koestler engagerad i den moderna idédebatten på ett sätt, som kanske endast kan jämföras med den något kyligare Huxley under mellankrigstidens 20-tal.

Janne Berg.

Sektionsordförandena

H A R O R D E T

A-sektionen

Klagomål ha framförts från en del elever i fjärde ringen, att årets forumstyrelse anordnar allt för många program. Jag kan nu inte inse det fördärliga i att Forum för en gångs skull ryckes upp ur sin långt ifrån exemplariska slummer. Ungefär ett program i veckan har varit normen för föreningens verksamhet, och av dessa komma fem, om julfesten medräknas, på A-sektionens lott under höstterminen. Det litterära arbetet har tyvärr endast representerats av en gissningstävlan, under det att på teaterområdet bl. a. två intima aftnar förekommit. Dessa, som ha haft livlig anslutning, tjäna huvudsakligen till nyrekrytering av skådespelarmaterialet, men naturligtvis också till att öka gymnasisternas teaterintresse. I början av oktober gavs Alice Svensks komedi »Gatans ängel», vilken åhördes av en skara forumvänner. Jag hoppas, att denna skara till nästa år har vuxit avsevärt.

Halvor Möller.

B-sektionen

Naturvetenskaperna äro i första hand: fysik, astronomi, kemi och biologi. Av dessa ha under höstterminen endast fysiken behandlats på våra sammankomster. Dessutom har förekommit ett föredrag om matematik. (Även detta ämne bör ju representeras, eftersom det har så nära samband med de övriga.)

Under gångna terminen har det första programmet varit ett besök på Spånga rundradio-station, vilket mötts med stort intresse. Därefter ha två föredrag hållits; ett om det för närvarande mycket aktuella reaktionsaggregatet, samt det förut omtalade matematikföredraget.

Till vårterminen skola vi försöka åstadkomma ett mer omväxlande program. Mot detta kan man

anmärka det, att det finns mer intresse för fysik än för något annat ämne inom naturvetenskaperna. Alla böra dock bli tillfredsställda i möjligaste mån. För vårterminens arbete kunna följande programpunkter nämnas: (De äro dock ej slutgiltigt bestämda.)

Inom astronomin kommer troligen ett föredrag att hållas, och biologin blir representerad genom föredraget »Vitaminer». Radion är en sak, som de flesta människor komma i kontakt med. Varför inte veta hur den fungerar? Detta kommer att behandlas på en sammankomst. Och varför skulle inte den intressanta atomforskningen bli representerad? Dessutom planeras en allmänbildningstävlan mot någon annan skola.

Till slut skulle det vara önskvärt, att Du ville komma till undertecknad och säga Din åsikt om programmen och ge förslag till nya (Du kanske vill se något företag, som har med naturvetenskap att göra?) Detta är av största betydelse för att vi skola få bästa möjliga behållning av sammankomsterna.

Följ vårt valspråk: »Jag kom, jag såg (resp. hörde) jag stannade.» Kom alltså på vårt nästa möte, och jag är säker på att Du skall komma tillbaka varje gång.

Torsten Cohrs.

C-sektionen

Man kan inte påstå, att intresset för musik och konst är särskilt stort i Bromma läroverk. Och det tillfaller ju Forums C-sektion att befrämja intresset för dessa två saker. Det gäller att på något sätt väcka upp brommaeleven och försöka få honom (henne) att intressera sig för föreningsarbetet.

Vi ha nu till en början bildat en konstcirkel, som sammanträder varannan vecka, men jag måste säga, att anslutningen till denna är sorgligt liten. Därav har jag dragit den slutsatsen,

att brommaeleven antingen är alltför upptagen av sina läxor eller också inte är ett dugg intresserad av konst. Att intresset för musik är betydligt större än för konst, bevisade den Chopin-afton, som anordnades i mitten av oktober. Naturligtvis är det ett djärvt steg att våga sig på en så pass svår kompositör som Chopin, men föreställningen avlöpte lyckligt och under stor publikanslutning. Delvis för att tillfredsställa den jazzinriktade kategorin av eleverna anordnades en jazzkonsert under medverkan av åtskilliga orkestrar från olika Stockholmsläroverk. Behållningen gick till Europahjälpen. Som nästan alltid på jazzkonserter var det god tillslutning.

Jag har förut talat om en konstcirkel, och under vårterminen hade vi eventuellt tänkt börja en musikcirkel, i syfte att låta eleverna få större intresse för en djupare inblick i främst den klassis-

ka musiken men också den modernare. Jag hade tänkt lägga upp programmet så, att först göra en överblick över den äldre musiken, det blir nog huvudsakligen kyrkomusik, ungefär fram till Bach och sedan ta kompositörerna i kronologisk ordning, kanske några åt gången, och medlemmarna i cirkeln skulle ju t. ex. kunna hålla ett litet anförande om var sin kompositör. Jag tycker det skulle vara roligt, om pianomusiken till största delen utfördes av medlemmarna själva, och i fråga om orkestermusik skulle vi kunna ta skolans radiogrammofon och några skivor till hjälp. Genom att intresset skulle bli större. Under vårterminen tänker vi utmana något av Stockholmsläroverken på musikalisk frågesport.

Ja, detta är nu bara något av det, som vi eventuellt komma att anordna under vårterminens lopp, men »qui vivra verra».

Viktoria Knutson.

Två variationer av tema till kärleksdikt

I

Blek var nattens färgton
blek var månens halva
blek som en döende man
bland molnens gråvita lakan.

Blekt var silvret på vattnet
bleka dina anletsdrag
bleka men stilrent lugna
som huggna i grekisk marmor.

Blek var kyssen jag gav dig
blek din flämtning till svar
blek min kärleksförklaring
den legitimerande traditionella.

Men nu nu långt efteråt
är den bleka episoden annan
ur nattens praktfulla måntrolleri
stiger du fram i bländande glans.

En mäktig symfoni har vuxit
ur bleka trevande ackord
någon har vridit den bleka diamanten
och den blixtrar starkt i natten.

II

Du smög dig
fram till mitt öga
och kröp in genom pupillen
en gråmjuk sommarnatt.

Jag stängde
ögonlocket
för att leka med dig
en stund bara.

Nu är jag så rädd
och så glad
du har vuxit därinne
och kommer inte ut.

Hasse Zetterberg.

Intressant debut

Hasse Zetterberg: DET BLÅ GULDET. Missionsförbundets Förlag. Pris kr. 2:50

För inte så länge sedan debuterade en av våra kamrater, Hasse Zetterberg, som författare. Det är mig veterligen första gången i vårt läroverks historia, som en elev har producerat något »större verk». Därför kan det vara av intresse för alla brommaiter att få veta något om det.

»Det blå guldet» är en typisk pojkbok. Den handlar i huvudsak om två unga svenskar, som i Alaska söker sin lycka som guldgrävare. De råkar ut för svårigheter, vilka de emellertid övervinner genom sitt friska gåpåarhumör. När de två unga männen efter två års tråget arbete fortfarande står med tomma händer, ter sig situationen ganska mörk. Då kommer lyckan bokstavligen genom ett brev. En firma erbjuder sig att betala 120.000 (!) dollars för en uppfinning, som en av de två gjort. Boken slutar med en hyllning till den storslagna nordlandsnaturen.

Författaren har skildrat förhållandena i Alaska vid sekelskiftet på ett mycket förtjänstfullt sätt. Särskilt lyckad, ja, nästan konstnärlig är skildringen av tillståndet i Dawson City. När man läser den delen, tycker man sig nästan ha varit med om dessa guldgrävares liv. Överhuvudtaget får man ett intryck av ett grundligt förarbete och en stark inlevelse från författarens sida.

Stilen i boken är klar och koncis. Endast på några få ställen är prosan litet knagglig. Ett fåtal felaktiga facktermer har insmugit sig, och även en del iakttagelser är enligt min åsikt oriktiga.

Berättartekniken är ganska långt uppdriven. Man märker den vane talaren och skribenten, som vet, hur han skall ta sin publik. När det gäller att beskriva tankar likaväl som konkreta ting är Hasse Zetterberg i sitt esse. Däremot utnyttjar han inte till fullo de dramatiska situationer, som bokens stoff erbjuder. Skildringen av återresan i näst sista kapitlet är ganska tam. Liksom mot slutet av boken får man en känsla av att författaren försökt att få ett snabbt slut på det hela. Bokens helhetsintryck är dock ovanligt gott.

Som pojklektyr betraktad är »Det blå guldet» förträfflig. Man kan möjligen anmärka, att den, liksom så gott som all nu skriven ungdomslitteratur, ger en skev bild av tillvaron. Liksom i hollywoodfilmerna finns det alltid ett »happy end», som ofta framtvingas, genom att slumpen ingriper på ett omotiverat sätt. Sådana berättelser gör, att barnen, när de blir äldre, fortfarande väntar på LYCKAN i form av en lotterivinst eller en belöning på 120.000 dollars.

När man läser boken och vet, att den inte är skriven för pengars skull, frågar man sig förgäves, vad författaren menat med den, ty någon tendens kan man inte upptäcka. Den verkar rätt och slätt vara skriven för att roa. Intet ont om ett sådant syfte, men vi, som känner Hasse Zetterberg, vet, att han brukar syfta högre. Det kan ju hända, att han skrivit boken bara för att känna sig för, för att pröva sig själv. I så fall får vi betrakta den som en språngbräda.

Hasse Zetterberg har mycket riktigt hunnit skriva en ny bok, som lär röra sig på ett helt annat plan. Den kommer antagligen ut i vår. Lycka till, Hasse!

Hans Reichard.

The logo consists of the letters 'NEN' in a bold, stylized font, enclosed within a circular border that has a wavy, decorative top edge. To the right of the circle is a colon and the letter 'S'.

kontrollerade
tuberkelfria
BARNMJÖLK
å förseglade
glasflaskor

Våra läroböcker

Det har talats ganska mycket om de stora bristerna i våra läroböcker. Ämnet har varit föremål för lärda utredningar och debatter, men eventuella resultat härav låter vänta på sig. Kritiken är skarp och som oftast mest av negativ karaktär. Av vissa insändare att döma skulle läroböckerna vara alldeles utan förtjänster. Är läroböckerna då så dåliga? På den frågan vill jag svara, att jag tror, att man på detta område som på många andra i ren kritiklusta överdriver bristerna; ger dem orätta proportioner. De, som åhörde Forums diskussion om förhållandet mellan lärare och elever, märkte nog, att de flesta talade om brister och missförhållanden, som faktiskt inte existerar. Man skapade i fantasin missförhållanden för att sedan i hänförda men svävande ordalag kunna utgjuta sig över dem. Men även en negativ kritik har sin stora betydelse, då den leder till ett fördjupat studium av förhållandena. Jag vill genom dessa påståenden ingalunda förneka, att läroböckerna har brister, utan jag vänder mig mot människors benägenhet att överdriva dessa.

Jag har bläddrat igenom några av mina läroböcker. Det är särskilt Odhners gamla, nästan klassisk vordna Fäderneslandets historia, som genom en del pekoralistiska uttalanden och krystade formuleringar fångar mitt intresse. Om Gustav Vasa får man t. ex. veta: »Gustav var av lagom manslängd och så väl byggd, att ej en konstförfaren målare kunnat teckna honom bättre.» Somliga uttryck är rent av bevingade.

Det ovan anförda är bara kuriösa detaljer och kan knappast sägas innebära några större brister i läroboken i fråga. Däremot tycker jag, att historieböckerna och andra liknande böcker kunde ha en klarare uppställning med de viktigaste händelserna i fetstil. Därigenom skulle man lättare kunna följa en utveckling och repetera ett avsnitt.

En sak, som är betydelsefull, när det gäller de flesta läroböcker, är, att de har ett rikt och in-

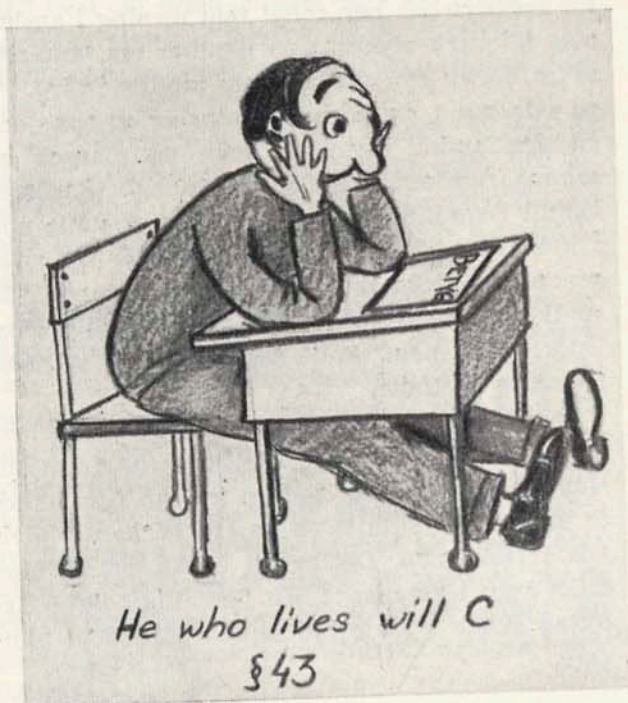
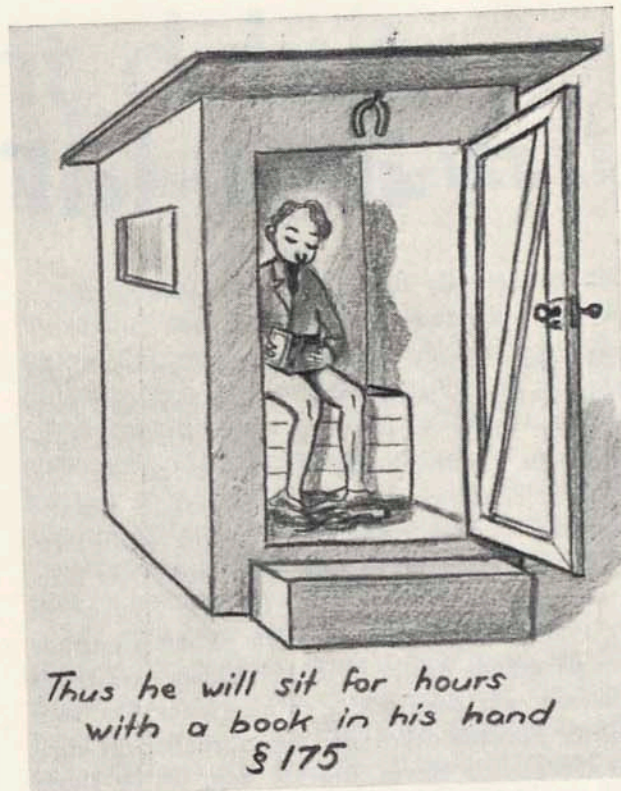
struktivt bildmaterial. Tyvärr saknar åtskilliga läroböcker bilder. Varför är t. ex. inte Alving's Litteraturhistoria försedd med bilder av de olika författarna och bilder, som ger upplysningar om tidsmiljön? Förutom att bilderna genom ren psykisk påverkan skulle göra boken mera lättläst, skulle de också stärka minnet. Många andra böcker skulle också med fördel kunna illustreras, såvida eleverna inte resonerar som så, att det här var ingenting att läsa på, det var mest bilder. I så fall ser väl lärarna sig föranledda att ingripa. Kanske framkastas åsikten: Det är inte meningen, att läroböckerna skall vara några bilderböcker! — Eftersom det har visat sig, att bilder har ett stort pedagogiskt värde, förstår jag inte, varför man inte i största möjliga utsträckning skulle använda dem som ett medel att förbättra undervisningen.

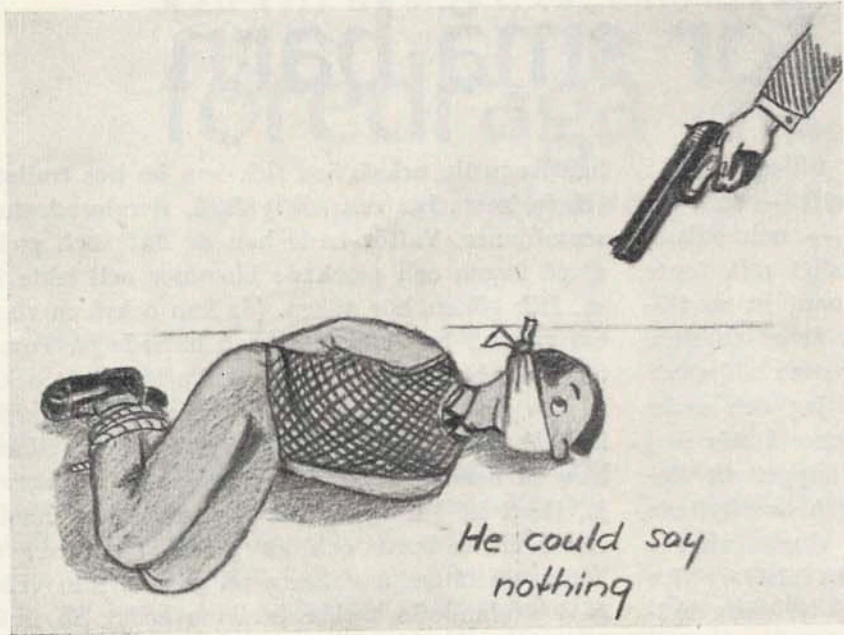
Läroböckerna i språk skulle behöva ändras ganska mycket, men det förutsätter, att hela språkundervisningen lägges på en annan bog. En nybörjarbok bör enligt min mening i anslutning till varje stycke, som handlar om konkreta saker, ha en stor plansch, om möjligt i färg. På en sida står t. ex. en beskrivning av ett rum, och på den andra sidan ser man en plansch av samma rum med dess olika föremål. Gloslistan baktill i språkböckerna behålles men ställs upp i kolumner, så att man kan förhöra sig själv genom att täcka över den ena kolumnen. Alla språkläroböcker bör för övrigt ha utförliga gloslistor. Härigenom skulle det tidsödande slåendet i lexikon bortfalla.

Det största felet med läroböckerna är emellertid, att de är för dyra. Läroböckerna fram till studentexamen kostar mellan tre och fyra hundra kronor. På sista tiden har ju böckerna blivit fria i realskolan. Det är att önska, att så blev fallet även i gymnasiet. Ett förstatligt läroboksförlag skulle i varje fall kunna göra dem billigare.

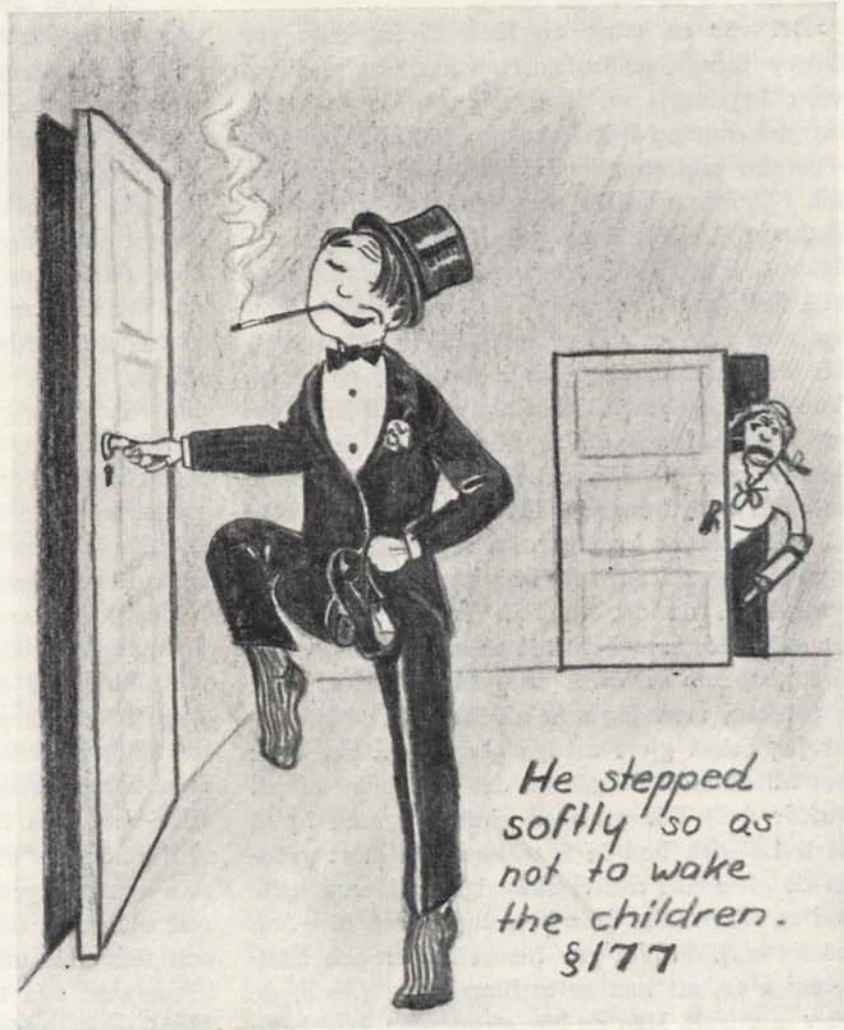
På begäran
S. Bevegård.

I anslutning till föregående artikel om skolböckerna och illustrationsproblemet har vår tecknare gjort ett förslag till illustrering av engelska grammatiken.

He could say
nothing

He stepped
softly so as
not to wake
the children.
§177

Saga för små barn

En dag, då jag satt bekvämt tillbakalutad i en stol med min franska grammatik — som för övrigt innehåller en del pointer — och odlade min själ, så stormade helt plötsligt min tante (inte hon i Krylbo, men en annan) in medförande en cousine. »Varsågod, här är en cousine, håll reda på henne ett tag, jag är strax tillbaka.» Sade och försvann. Hej, tänkte jag och sade: »Sätt dej här å lek med dina docker å stör mej inte.» Protest, tjut. Jag uppgav hoppet att förkovra mig i fransk grammatik och överflyttade mitt intresse till ungen. »Ska vi sjunga viser?» frågade jag. »Nä». — »Ska vi leka häst?» »Nä.» — »Ska vi slåss?» »Nä.» — »Ska vi spela bräde?» »Näää.» »Va ska vi göra då?» »Sager», sade cousinen. Oj, tänkte jag och började berättas för att få slut på tjutet.

»Det var en gång en liten flicka, som var Shirley Temple prinsessa. Hon hade en brylling, (va e brylling?) en liten en, som hette Baby. Sen gick Ingegerd ut i skogen, och där fick hon se en stor jakthund, (va e jakthund?) som också gick i skogen. (Vafför gjorde han de? De va en jakthund.) Å när dom gått länge, fick dom se jägaren också. Han var underlig och gick med grön hatt, som var sne på mitten. Så gick hunden med jägaren. (Vafför gjorde hunden de?) När dom slutat att gå, kom dom till en stuga. (Vafför kom dom till en stuga? Ja vill höra om troll.) Då sa Ingebytta, att här bor jag, åsså gick dom in med jägaren och sa, att dom ville ha mat. (Va dom hungriga då?) Sen fick dom mat och slickepinnar av jägarn, å sen gick Ann-Kluta ut i skogen längre än hon gått förut. (Vafför gjorde hon de då, va hon inte rädd?) Jorå, hemskt rädd, åsså fick hon se en underlig prick på stigen, som sa bu. E du sjuk, sa Kluta, närå, sa pricken, men jag mår så förbaskat illa. (De har jag också gjort många gånger.) Å sen kom dom till ett stort berg, som det var en lucka på. (Vafför de?) För att man skulle komma in så klart. Då gick hon in å träffade ett stort grön- (va de ett snällt troll?) skäggigt troll, som lekte med en flugsmälla. När hon såg trollet, blev hon ganska traj. Trollet gav henne bullar och ädelstenar å sa, att han hette Bing-Bång. (Äsch, de heter inte troll. Men de här gjorde de.) åsså hette

han Augustin också. Sen fick hon bo hos trollet. (Hade han någe rum då?) Jarå, flerahundratusenmiljoner. Vafför hade han de då?) och gick ut på ången och plockade blommer och lekte å sa: Hör göken, hör göken. (Ja kan också en visa om göken.) Sen gick dom och hälsade på Tomten, men barnenas mamma skulle laga mat också och gick ut mellan dess, (äsch, de där har ja hört förut...) åsså kokade grytan över, å lillan blev så hemskt rädd, så dom gick in i skogen, ja, långt in i skogen. När mamman kom hem, var barnena borta och all gröten på golvet å katten på råttan å slaktarn på gossen, som ville gå i skolan. (Ja tycker inte om gröten.) Så fick dom se ett slott av guld, å vet du va dom sa? Ojoj, sa dom. (Va larvitt, hadde dom aldrig sett ett slott av guld förut?) Å sen blev dom prins och prinsessa å fick medaljer å guldklimpar på sängarna. Men sen kom den rätta prinsessan tillbaka, å då fick dom gå igen, för dom hadde styvmor. (Dom e dumma i alla sager.) Åsså tog dom i ring å sjöng: Kisse katt och lumpe hela dagen lång. Sen gick dom in i Trollberget. (Vart tog Ingegerd vägen? Hon blev uppäten av älverna. Nä, hon blev uppäten av trollet, för älverna äter inte barn. Jo, de gör dom visst de. Nä för våran fröken sa, att dom inte gör de, å hon vet mera än dej.) I Trolleberget stod ett skäggigt troll, som sa: En storing kan ni väl få. Men ingen ville ha nån storing. (Va e storing? Vet inte.) för sen skulle trollefar titta på barna. Dom låg i en korg hos trollet å skulle bo där i flera år. Å sen kom brevbärarn å hälsade på, men han hadde inga brev, för dom hadde han slarvat bort på vägen. (Inte fanns det nåra brevbärare på den tiden? Då var han väl nått annat då.) Sen gick dom till en annan skog å bultade på porten, å sen kom trollet upp ur källarn, å sen hadde dom mycket bestyr, men barnen visste inte, vem som gjort spåren, eller vem som följde svanen hem...»

Nu började visst sagan bli ganska rörig, för min cousine tycktes inte fatta, vad det rörde sig om, men som tur var kom min tante, tog ungen och försvann utstötande ett tack. Det sista jag hörde var: »Ja tycker kallutter e dum för han berättar så underliga sager...» *Carlluther.*

Råd till dem, vilka, ehuru unga och friska,

föredraga att sitta

i spårvagn och därmed jämförbara fordon

Om man nu en gång för alla har fastställt tesen om den svenska knölaktigheten, och om man, liksom jag, obetingat tror på den, så är det väl lika bra, att man riktigt grundligt undersöker innebörden, för att sedan så gott det går tillgodogöra sig densamma. Ja, just det. För hur skall man annars kunna hävda sig i ett samhälle med idel knölar, och i synnerhet när man som jag har fått en sådan där gedigen uppfostran eller vad det nu heter, och fått lära sig hövlighet mot gamla tanter och farbröder. Därför blev det också en oerhörd chock för det lilla snälla och goda barn, som jag en gång var, när det kom ut i livet och särskilt i spårvagnarna och fick se, att alla de andra barnen sträckte ut sig på sittplatserna, medan vagnen i övrigt var fylld av en grånad och på ungdomen besviken generation, som ihärdigt stirrade på en skylt med inskriften »Du som är ung och frisk» o. s. v. När det lilla barnet gjorde vissa ansatser att följa skyltens maning, blev det hånat av de andra barnen, vilka påstod, att det lilla barnet var inställsamt m. m. fula saker. Först blev barnet mycket ledset, men efter en tid kom det underfund med, att det egentligen var betydligt bekvämare att sitta än att stå. En inställning, som med åren ingalunda har förändrats. Ty om den svenske mannen är en drulle och en träbock, så skall den svenska kvinnan ta mejattan visa, att hon kan vara lika god.

När du alltså sitter i spårvagnen, djupt försjunken i drömmar, så skall du inte hoppa till och se ångerfull ut, när den äldre herre, som står inklämd i ett hörn mitt emot, börjar att hosta uppfordrande; försök i stället att se ut, som om du hade vrickat foten, vilket tillgår på det sättet, att du betraktar ena foten med ömsom lidande, ömsom vänligt deltagande blickar. Har du en bekant med dig, är saken lätt avklarad. Då gäller det nämligen bara att med ord och åtbörder åskådliggöra din lilla malör, varvid du gärna kan börja från början med beskrivning

av olycksplatsen, läkaren, läkarräkningen etc. I stället för de ilska blickar, som du i egenskap av sittande, ung och frisk rätteligen borde erhålla, börjar man allmänt att titta ömt och medlidsamt på din person. Glöm bara inte att halta, när du stiger av.

Att sitta och läsa ihärdigt i en bok eller en tidning, är ju ett gammalt känt och väl använt trick. Men du bör inte hålla boken upp och ned. Det gör inte något gott intryck och verkar så genomskinligt. Om du sedan också någon gång vänder på bladet, ser det hela förvånansvärt naturligt och levande ut. I brist på egen lektyr kan du med fördel vända dig till din granne och läsa dennes tidning. Han blir säkert glad över att du delar hans litterära smak. Särskilt muntert blir det, om han skrattar åt någon lustighet, som han läst, och du strax därefter lägger upp ett riktigt hjärtligt skratt. Då har du ju också visat, att du har hans sinne för humer varför endast konvensansen kan hindra er från att bli vänner för livet.

Om du skall åka tåg och har en lång och tröttsam resa framför dig, skall du se till, att du får behålla kupén för dig själv. Detta tillgår så, att du och ditt resällskap rusar in i en tom kupé, markerar alla platser med väskor och kläder, varpå ni kan slå er till ro för en stund. Därefter stänger ni nogsamt dörrarna. Samt har några trevliga och lugna timmar i splendid isolation, medan populasen trängs som sillar i en sardinlåda ute i korridoren. För att detta praktiska knep inte skall avslöjas, är det emellertid bäst, att ni efter några stationer övergår till en annan taktik, som garanteras fullt tillförlitlig. När du känner, att det börjar rycka i dörren, instruerar du din kamrat att lägga sig på ena bänken och se så lidande ut som möjligt. Därefter sätter du dig själv bredvid och börjar, så fort den i dörren ryckande personen kommit in, att haspla ur dig en massa deltagande fraser i stil med »stackare, hur känns det nu» eller

Det celebra besöket

Skymningen håller på att sänka sig över skogen. Träden står som stelnade jättar, dystra och hotfulla. Gruset på stigen knastrar under en ensam vandrares sulor. Det är en lång, mörk man i svarta, dystra kläder, men underligt nog tycks hans sinnesstämning kontrastera mot hans yttre. Han går och gnolar för sig själv, syn- och hörbarligen nöjd med livet. Men varför är han det och vem är han?

Om vi iakttar hans yttre noggrant, ser vi, att händerna är håriga, fötterna underligt korta och att på båda sidor om huvudbonaden två spetsiga horn sticker fram. Med ens får vi visshet om vem det är: Djävulen själv. Han går i skogen utmed sjön nedanför Ålsten och Smedsslätten. Hans uppslupna sinnesstämning dikteras av avsikten med hans besök här på jordytan; han har nämligen hört envisa rykten om de förtappade och fördärvade brommaiterna, och han går och väntar på mörkret, så att han osedd kan smyga sig bort och in i det omtvistade läroverket.

Det är nu måndagsmorgon, och klockan är sju. I en skrub i brommaplugget sitter vår bekanting från igår. Hur han kommit dit, vet endast han själv. Under natten har han tänkt ut en fälttågsplan, det gäller ju för honom att bevisa ryktenas sanning, så att han kan införa alla brommaiters namn bland de förtappades i sin stora, svarta bok. Nu mornar han sig emellertid och gör sig i ordning för sin entré.

Så småningom har tiden framskridit så långt, att eleverna kommer, och då alla marscherat in i högtidssalen, smyger Djävulen sig fram och sätter sig på en ledig plats på bakersta bänken. »Nu gäller det att ha ögon och öron öppna», tänker han.

»det blir nog snart bättre» o. s. v., allt medan kamraten stönar högljutt. Ni kommer att ha privat kupé hela resan.

Det låter ganska enkelt, eller hur? Det är i alla fall ingen konst. Det vet den, som genom mångårig vana just på grund av detta bibehållit sig ung och frisk. Gack du och gör sammalunda!

Ellpe.

Han ser, hur längst fram i salen en ung gymnasist går fram till talarstolen och väntar på att psalmsången skall sluta. Så sker också, och den unge mannen tar till orda:

»När jag fick veta, att jag skulle hålla morgonbön idag, fick jag en idé: jag skulle tänka mig, att Paulus stode här framme i mitt ställe, och så skulle jag säga, vad jag tror, att han skulle ha sagt.»

»Jo den, han skulle bara veta, vem som sitter här nere», tänker Djävulen, »det skulle allt vara någonting att tala om. Men det är nog ingenting att göra åt honom, hans namn får jag inte, för i så fall skulle han inte stå därframme och predika». Djävulens blickar riktas nu mot de andäktigt lyssnande eleverna. Förgäves ser han efter något nedböjt huvud, som kan tyda på en flitigt läxläsande gymnasist. (Stackars Djävul, han tänker inte på att det är måndag!)

Skaran strömmar ut, men Djävulen sitter ensam och förkrossad kvar. För honom har dagen börjat illa, endast besvikelser har den fört med sig. Han ilsknar till: »Mitt besök här vill jag inte göra för ingenting», mumlar han. Han har knappast hunnit mumla färdigt, förrän ungdomar med papper och pennor och böcker kommer in i salen. Djävulen blir till en början något konsternerad men kommer så småningom underfund med att det skall bli skrivning. »Nu eller aldrig», tänker han, »skolfusket lär ju vara utbrett». Han är till att börja med kyligt iakttagande men blir allt otåligare, då ingenting tycks vilja hända. Men så blir det vaktombyte, och de två nykomna överhetspersonerna ställer sig längst upp i den ena gången och börjar diskutera. De blir allt högljuddare, och eleverna närmast börjar otåligt skruva på sig. Djävulen går omkring och viskar i elevernas öron, att de nu har sin chans. Men det ser verkligen illa ut för Djävulen; brommaiternas moral är tydligen oklanderlig, ty hittills har ingen visat det minsta tecken på att vilja följa hans välvilliga råd. Efter en halvtimmes ständigt viskande får Djävulen ett nervöst sammanbrott och kryper med gråten i halsen in i ett hörn och somnar.

Han väckes plötsligt av ett klappande ljud.

Först ser han ingenting, ty det är mörkt, men så ser han, att hela salen är fylld av ungdomar, som riktar sina blickar mot en filmduk längst fram. Djävulen blir helt bedövd av den plötsliga överraskningen men väckes ur sin bedövning av att ljuset tändes, och att en liten man skriker något om, att det är förbjudet att föra oväsen o. s. v. Ljuset släcks på nytt, och filmen vevas vidare. Den är riktigt spännande, och Djävulen blir faktiskt fånglad. Men det dåliga samvetet gör sig påmint även hos en djävul, och vår sådan blir nervös. I honom står en strid mellan nöjeslystnaden och pliktuppfyllelsen. Till hans heder måste vi slå fast, att det är den senare, som avgår med segern: han börjar nämligen på nytt smyga omkring i salen, men platt intet finner han att anmärka på. Trots detta mister han inte hoppet, och för övrigt njuter han ju av filmen.

Filmens happy end kommer programenligt, och Djävulen följer med strömmen ut, misslyckas att tränga sig förbi de nitiska överordningsmännen i mellankorridoren och tar sig i stället före att följa ett av allt att döma förälskat par. Arm i arm promenerar de iväg bland de andra. Djävulen följer dem obevekligt.

Efter en kvart återfinner vi trion nere vid sjön på samma stig som en av de tre trampade under sina fötter tjugofyra timmar tidigare. Pojken och flickan har stannat ute på en udde med armen om varandras liv. Månen ljuter sitt blåmilda ljus över det mörkskimrande vattnet, och i det återspeglas liusen från bebyggelsen på andra sidan sjön. Litet längre bort snattrar några änder. Pojken talar om stjärnorna och planeternas banor och flickan försöker verka intresserad. När han inte tycks vilja sluta, tystar hon honom med en kyss, eller kanske rentav två?

Då myser Djävulen: »Redan så långt gånget, det artar sig fint det här.»

De två förklara varandra sin kärlek och lova varandra evig trohet, naturligtvis. Men det dröjer inte länge, förrän de för Djävulen avgörande orden faller: »Nu måste vi i alla fall gå, hör du, jag har både franska, engelska och matte till i morgon och så en hemmode, som ska lämnas på torsdag!»

Sådana är vi brommaiter!

Djävulens sorti kan vi lätt tänka oss ... svansen mellan benen, ungefär.

Reidar

Televisionen

HUR DEN FUNGERAR

I denna artikel göres först ett försök att klargöra det teoretiska skeendet vid avsändning resp. mottagning av rörliga bilder med televisionens hjälp. I artikelns andra avdelning finna vi bl. a. en kort redogörelse för några problem i samband med det praktiska utförandet.

Anordningarna för avsändning och mottagning uppvisa i princip ganska stora likheter. För att förklara hur det avsändande röret, »iconoscopet», fungerar, bör först det s. k. katodstrålerörets arbetssätt klargöras.

Katodstråleröret grundar sig liksom de flesta andra radorör på den elektronemission, som försiggår från en uppvärmd katod (K, fig 1).

Elektronerna röra sig därifrån mot en positiv anod (A), vilken består av en platta, i vars mitt

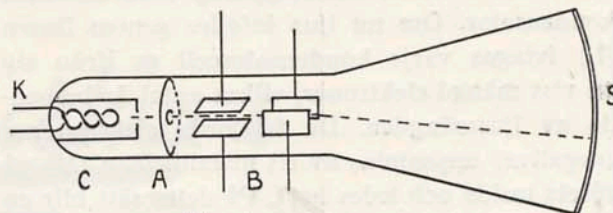

Fig. 1.

ett litet hål är urtaget. För att hela »elektronstrålen» skall passera genom hålet måste den riktas, vilket sker därigenom, att katoden är omgiven

av en metalldcylinder (C) (den s. k. Wehnelcy-
lindern), som lägges på en i förhållande till anoden och katoden negativ potential. På grund därav repelleras elektronerna och styras genom en öppning i cylinderns kortsida.

När »strålen» passerat anoden (A) fortsätter den mot skärmen (S), som på insidan är försedd med ett belägg, vilket under inverkan av elektronbombardemanget bringas att lysa, där den träffas. Den lysande punktens storlek bestämmas av knippets tjocklek. Ljusstyrkan i punkten är proportionell mot elektronernas hastighet.

Under dess väg från anoden till skärmen ha elektronerna passerat två par vinkelställda plattor (B), vilka anslutas till en lik- eller växelspanning. Därvid har elektronknippet genom attraktion från den positiva plattan bringats att mer eller mindre avböja från sin ursprungliga raka bana.

Genom detta arrangemang kan elektronknippet styras till vilken punkt som helst på den s. k. fluorescensskärmen (S). Genom att denna prepareras med olika ämnen, kunna olika färger erhållas. En mycket viktig egenskap hos fluorescensmedlet är efterlysningen. Denna kan göras av olika längd (c:a 0—30 sek.) för olika ändamål.

Efter denna förklaring av katodstrålerörets konstruktion och verkningsätt skall avsnidningsrörets funktioner nu klargöras. Detta bygger på samma princip, men i stället för fluorescensskärmen finnes i detta, det s. k. iconoscopet, en platta (P, fig 2). Denna är av glimmer eller något annat isolerande material. På dess innersida (mot linsen L) finnas hundratusentals små fotoelektriska celler (c:a 250 per mm²), som äro isolerade från varandra. På plattans yttre sida finnes en (sammanhängande) metallbeläggning. Varje liten cell på innersidan verkar tillsammans med baksidans metallbeläggning som en liten kondensator. Om nu ljus infaller genom linsen (L) tvingas varje kondensatorcell ge ifrån sig en viss mängd elektroner, vilkas antal är beroende av ljusmängden. De frigjorda elektronerna (negativa) uppsamlas av ett metallbelägg (M) på rörets insida och ledes bort. På detta sätt blir en positiv laddning kvar på varje liten kondensator.

Med användande av samma princip för ett elektronknippes framställning och riktande, som vid katodstråleröret, kan nu ett elektronknippe riktas mot de nyss omtalade uppladdade små

kondensatorerna, varvid deras positiva laddning neutraliseras, och en svag ström uppstår. Genom att strålnippet föres radvis över de små cellerna, uppstå alltså minimala strömpulser, vilka efter kraftig förstärkning utsändas via antennen.

I mottagaren finnes det förut omtalade katodstråleröret. Dess ljusstyrka beror av elektroner-

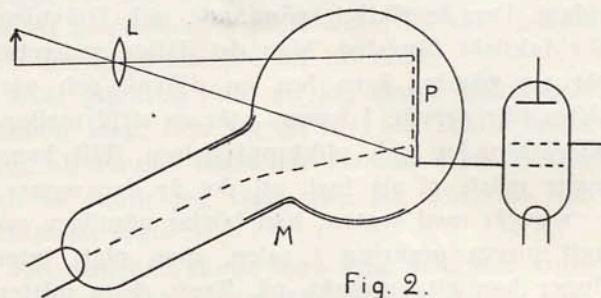

Fig. 2.

nas hastighet. Denna hastighet beror i sin tur av potentialdifferensen mellan katoden och anoden (K o. A fig 1). För att nu låta de i mottagareantennen inkomna impulserna påverka ljusstyrkan, förstärkas dessa och få inverka på potentialdifferensen mellan katod och anod.

Plattparen (B fig 1) användes i både avsnidningsröret och mottagningsröret för att möjliggöra styrning av strålen utefter de förut omtalade linjerna. I slutet av varje linje i iconoscopet tillföres en s. k. synkroniseringsimpuls, vilken påverkar mottagarens katodstrålerör så, att de båda rören elektronknippen löpa likformigt.

Vad televisionen i praktiken anbelanger, finnes ganska många svårigheter att övervinna. Den största av dessa är väl den, att på grund av vissa orsaker, som icke kunna utredas här, den våglängd, på vilken televisionssändarna arbeta, måste vara av storleksordningen 5—10 m (60 Mc/s—30 Mc/s). Nackdelen med så korta vågor är, att de alltmera börja likna ljusvågor till sina egenskaper. Detta medför, att det måste vara fri optisk sikt mellan sändaren och mottagaren. Därför måste på ett område användas många fler televisionssändare, än vad som behövs vid vanlig rundradio.

Denna svårighet har man på senare år försökt undvika genom att använda stora flygplan eller ballonger, på vilka televisionssändarna placerats. Därigenom erhållas avsevärt mycket större räckvidd. Ett annat projekt är att sända televisionsvågorna till månen, varifrån de skulle reflekteras över hela den del av jordklotet, som är månbelyst. Dessa idéer ha nu endast teoretiskt

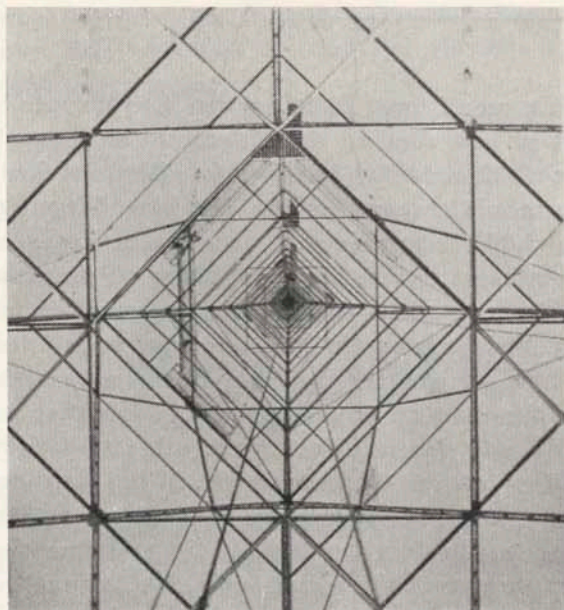
värde, men det kan tänkas, att de i framtiden komma att få en viss betydelse.

Som ett exempel på televisionens användning för andra ändamål än sändning av televisionsprogram kan nämnas en under kriget konstruerad bombtyp, vilken bär med sig en televisionssändare i miniatyr. Med hjälp av denna, kan bombfällaren i varje ögonblick se, vad som finns på marken under bomben. Med en speciell radiokontroll kan han sedan styra bomben exakt mot dess mål.

Att inga televisionssändningar förekomma i Sverige (i motsats till U.S.A. o. England.) beror först och främst på befolkningens relativa gleshet här i landet. Det lönar sig icke att göra televisionssändningar, när i bästa fall endast ett par tusen människor kunna åse programmet. Dessutom är mottagarna ännu alltför dyra för de flesta privatpersoner. Man kan dock förmoda, att televisionen kommer att spridas ganska hastigt, om bättre och framför allt större bilder kunna erhållas på mottagaresidan.

Torsten Cohrs.

Ja, vad är detta?

Det är bäst att Ni ser efter på sidan 28

försäkra i
FYLGIA

Blick på Parnassen

LEJON SOM SPOTTAR

Aldrig sedan Thomas Thorilds dagar har väl litteraturdebattens vågor gått så höga som nu. I ett virrvarr av eleganta klyschor, appeller och manifestationer har våra s. k. 40-talister och huvudstadspressens kulturess (undantag: Karl Vennberg i Aftontidningen) öppnat front mot varandra

Litteratur och författare är två samhällsbe- tingelser som på sistone blivit oerhört populära i Sverige. Våra lejon på Parnassens bakgård, de varmt åthutade och i många fall reservationslöst utskällda 40-talisterna anser sej nu suveränt behärska hela kulturdebatten och avlevererar den ena demagogiska salvan efter den andra mot alla som vågar sticka upp huvudet ur kritikerboet. Ja, förlåt liknelsen, men i nuvarande stund tycks denna s. k. kulturdebatt övergått till en fågelkonsert där man tävlar om vem som kan servera dagens gällaste kuckelicku. Genom att fem av de unga pennfäktarna lånade en roddbåt för att ta sej över till Tegelviken har de sålunda vuxit sej in i folkmedvetandet. För den skull har nog inte allmänheten vidgat sin beläsenhet genom att fördjupa sej i våra Eliot- epigoners sublima verk utan genom studerandet av kvällstidningarnas referat över rättegången mot båtlå- narna. Att helt bagatellisera 40-talisternas före- havanden (utom med avseende på roddbåten, förstås!) är emellertid inte min mening, och inte heller att ge en skarpsynt och förnuftig redogörelse för T. S. Eliots återverkningar inom svensk lyrik, som väl endast Vår Herre är mäktig, utan jag vill teckna det litterära trefronts- kriget sådant det nu ter sig för en individ med nästan ordinär fattningsförmåga och dito belä- senhet.

Våra rebeller spottar, ibland t. o. m. på sej

själva, men främst riktar sej den litterära saliven mot så gott som all den litteratur som skapats före 1940. Därefter kommer ju självfallet kriti- ken mot litteraturkritikerna, där både borgerliga och radikala rescencer är rörande eniga om litteraturens förfall. Victor Svanberg på sin skans hävdar att lyriken skall socialiseras och även om Stig Ahlgren, numera Vecko-Journalen, inte helt är inne på samma linje som litteraturdocenten, så anser han att 40-talisterna skall kasta av sin självbelåtet pessimistiska mask och i stället försöka se en del försonande drag (hos sej) och andra. De borgerliga kulturförsvarearna med Sten Selander i spetsen har höjt ett långtans ramaskri efter den positiva, socialt ansvars-kännande ro- manen och fick svar ifrån öster med en över- sättningsroman av Wanda Wasilewska. Då njöt väl profeten Zennström i Ny Dag? Från väster kom ingenting, bara celluloid, och vad som värre är: våra egna prosaister hämtar fortfarande sin inspiration ur Faulkners och Hemingways out- tömliga källor. Där om vittnar både Lars Ahlins senaste kraftansträngning och Stig Dagermans debut. Så våra prosaister fortsätter att spotta de också, men det är ett faktum att prosan har kommit en smula i skymundan, när Vennberg, Göth- berg och Lindegren samstämmigt reklamerat för Kafka, Eliot, Auden, Thomas, Madge och Spender.

Surrealismen, som är den gängse etiketten bland vår lyrikergeneration, skall jag inte när-

mare gå in på, den har fått så många omötvärdade anklagelser, och skulle man bemöta dessa, toge en berättigad men fullständigt ineffektiv ilska överhand. Men alla katederexemplar som skolmästaraktigt pekar på Viktor Rydberg och säger: »Så skall du skriva!» och sätter en bock i kanten när man skriver mej i stället för mig, besitter kanske större andlig fattigdom än den surrealist som »suger på sin blinda tumme».

Idolslakten förutom ett antifascistiskt ställningstagande mot Franco är i allå fall två positiva saker, som 40-talisterna fört med sej.

I debatten om 40-talslitteraturen kommer man givetsvis in på ett mycket kärt och farligt tema: »Bör dikten vara begriplig?» Svaret på frågan är hur självklart som helst, men debatten kan tänjas ut till det yttersta. »För vem skall dikten vara begriplig?» »För diktarens och därmed likställda jag?» »För en bred publik à la Fänrik Ståls Sägner?» Surrealisten för fram mot en enkel, pregnant uttrycksform, *tror* jag, och snart sker väl även idolslakt på 40-talets egna idoler, *hoppas* jag.

Det är ett intressant utvecklingsstadium 40-talisterna nu samtidigt genomlever, för hittills har de gått i flock och ännu intressantare blir det väl att läsa det som åstadkommes sedan oppositionslustan och det allmänna käftandet dämpats till normala proportioner. Om vår författargeneration gäller i högre grad än om våra gymnasister: »Fräck och uppkäftig!» Hur sedan 40-talisterna ställer sej i praktiken (alltså inte i dikten) visavi samhället och människorna, är väl lättare att gå in på. Ivar Ahlstedt, t. ex., har gjort socialreportage i *Folket i Bild* om de unga svenska författarnas materiella nödläge och Gunnar Lohrén har visst ganska friskt polemiserat med en polis på Centralstationen. Så kom nu inte och säj, att man inte jobbar!

★

Nog kommer framtiden att bedöma 40-talets litteraturdebatt som tämligen betydelselös, men vår samtid kommer åtminstone att minnas den som mycket *roande*.

Caj L. Andersson.

Pegasus' konstfoder

Målarkonsten är en bildande konst. Det märker man särskilt väl, när man besöker konstutställningar. Det har jag gjort. Bildningstörstande och konstintresserad gick jag att studera »L'école de Paris». Där stiftade jag bekantskap med expressionism, kubism, surrealism och andra hemska -ismer.

Ordförklaring:

— expressionisten söker ge uttryck åt de känslor och stämningar, som besjälade honom inför ämnet; kubisten utgår från idéer om naturföremålens form, vilken anses kunna hänföras till kuben, klotet eller cylindern. Kubistens målning är helt och hållet ett resultat av förståndsmässigt tänkande; surrealisterna hämtar sin inspiration ur det undermedvetna och drömlivet; Freuds läror

om psykoanalys har här spelat en stor roll. (Fritt efter Nord. Fam. bok.)

Jag funderade ganska länge på vad slags känslor litauern och expressionisten Soutine kunde ha varit besjälad av, då han målade det, som enl. katalogen föreställer »Landskap med ekar». Tavlan kunde lika gärna illustrera »en cyklon försöker sopa bort resterna av ett jordbävningshärjat landskap». Med sammanbiten ilska har konstnären smetat innehållet av sin ettrigast gröna färgtub på duken, med penseln beskrivit halvcirkelformiga rörelser samt fullbordat det hela med några utspridda bruna fläckar.

Men det fanns några målare, som var riktigt mänskliga. Marquet t. ex., som hade två landskapsbilder från Medelhavskusten. Det var rena lugna linjer och ljusa milt dimgrå och duvblå

färgtoner, en vila för ögat efter föregående syn. Om man ser på André Bauchants »Flykten till Egypten» på långt håll, vill figurerna smälta ihop till dimma, men när man kommer närmare upptäcker man först kroppskonturerna och till slut också helgonens ansiktsdrag. Bauchant är en av de få moderna konstnärerna, vars tavlor kan betraktas på närmare håll. Annars bygger målarna numera på kolossalverkan på avstånd.

Rysen och surrealisten Chagall plågas tydligen då och då av mardrömmar. En av hans tavlor heter »Vinter». Färgerna är de rätta vinterfärgerna: kyligt grått och blekt blåvitt, månen ser ut som en måne brukar göra, huset ser också riktigt ut, likaså geten, som förekommer. Men! orsaken till getens placering skulle vara hölj i dunkel, om man inte utgick ifrån, att tavlan måste illustrera en mardröm. Geten balanserar med framfötterna på husets skorsten, resten av geten svävar fritt i luften, vilket är än mer underligt, då han har en karl med vilt rullande ögon hängande i krokig arm i svansen på sig. Karlen sprattlar vilt med den lediga armen och benen. — Jag har drömt något liknande en gång, men då var jag sjuk. Stackars Chagall!

Kubisten framför andra kubister, den som de flesta av oss osökt kommer att tänka på, då vi hör ordet kubism: Picasso. Ett av hans mer lättförståeliga verk är »Glas och pipa» eller »Läroboksförfattarens i geometri mardröm». Kära läsare, tänk dig fem trianglar i olika gråbruna

till gråblå färgvalörer utströdda på ett papper av ordinär ritblocksstorlek. Passa däremellan in två cylindrar, tre kvadrater och en månghörning av några brungrå färgtoner. Då har du skapat en kopia till Picassos »Glas och pipa» och kan, liksom de två äldre damerna, som stod och beundrade tavlan, säga: »Ja, det var verkligen stilig! Tänk, så vackert!» —

— Det är dock inte enbart sådan konst Forums konstcirkel ämnar studera. Cirkeln skall främst ägna konsten under 1800-talets senare del och 1900-talet ett närmare studium. Under september och början av oktober sammanträdde den tre gånger. En gång höll en av medlemmarna ett utförligt föredrag med ljusbilder om de nederländska mästarna under 1600-talet. De två andra gångerna anslogs till en något summarisk överblick över konstutveckling från den tidigaste kristna tiden fram till nyklassicismens genombrott i slutet av 1700- och början av 1800-talet.

Konstcirkeln bygger på självstudier. Medlemmarna få frivilligt (!) åtaga sig att hålla ett kortare anförande med ljusbilder om någon eller några konstnärer med levnadsbeskrivning och påpekande av hans eller deras speciella egenart. Efter föredraget diskuteras ämnet.

En studiecirkel brukar, som regel, själv dö efter sex à åtta gånger. Vi hoppas bara, att denna cirkel, innan den dör, ska hinna väcka de slumrande konstintressen, som på sina håll finns inom skolan.

A. R.

När det gäller Pälsverk

Körsnär Otto Nylander

Mästersamuelsgatan 3
Tel. 11 12 87, 20 18 06

Golvboningsmedlet PROL

jämte erforderliga borstar och redskap anbefallas i benägen hägkomst. — Leverantör sedan årtal till olika statsinstitutioner. Infordra offert!

AB. Prols Fabriker

S:t Paulsgatan 25, Stockholm. Telefon 40 82 20

Byggnadsfirman G. Weimer

Igeldammsgatan 24, Stockholm
Telefon 52 63 70

Utför alla slags byggnadsarbeten

Balettskola

Kerstin Bergvall
från Kgl. Operan. T 51 38 16

Vasastudion, Sveavägen 128
Telefon 43 53 61

V. de Dolenga
Balettregissör T 61 57 72

Barn. Vuxna. Nybörjare. Mellanstadiet. Amatörer.
Karaktersdans.
Anmälningar till vårterminen mottages från 1 december

IDYLL

Jag har nu en längre stund suttit här och stönat för att få ihop till ett bidrag till Pegasus. Jag suckar och grubblar, konstruerar eit innehåll och förkastar det igen. Hjärnan känns tom som ett urblåst ägg.

Så faller plötsligt min blick på en tavla på väggen framför mig. Det är en ganska liten tavla inramad i en mörk ram, och den föreställer en liten låg, brunröd stuga, som skuggas av en hög ek med ett yvigt grenverk. Det är ingen märklig tavla alls — en utomstående lägger nog knappast märke till den. Men för oss har den ett särskilt värde, inte som konstverk utan på grund av sitt motiv. Den föreställer nämligen vår lilla sommarstuga, vårt paradiset under sju heta somrar.

Jag böjer mig fram och studerar tavlans detaljer, minnena störta sig över mig och en glömskans slöja sänker sig tyst över pegasusbidrag o.d.

Den där eken... Det var i den, gungan var fastkrokad. Å, så väl jag minns den gången, då jag satt där lite tankspridd och gungade fram och tillbaka. Plötsligt for inte gungan tillbaka igen utan jag flög vidare, tills jag med en hård stöt hamnade på marken, omilt väckt ur mina drömmerier. Gungans krok hade lossnat. Underligt nog skadade jag mig inte, men jag kände länge en stark misstro mot den vackra, susande eken och gungan i den gröna skymningen under lövverket.

Och den stora, övertäckta loggian med sin breda stentrappa utanför... Det var där vi samlades hela familjen, då ett åskväder bröt som mardagarnas lätta, soliga frid. Då sutto vi där och hörde, hur regnet trummade på taket, och sågo, hur de forsande strömmarna grävde kanaler i sandgångarna, beundrade blixterna, som korsade varandra över sjön, och räknade sekunderna mellan blixter och åskmuller.

Men en gång — det var en ovädersdag i slutet av en av våra första somrar därute — blev det dock lite för kallt och fuktigt att sitta där, och vi flyttade oss in i storstugan, där vi tände brasa och gjorde det bekvämt för oss. Alla utom

farmor, som den sommaren var på besök hos oss. Farmor var en mycket bestämd och envis gammal dam, och nu hade hon fått för sig, att hon skulle sitta på loggian. Inne i storstugan tågade hela familjen runt i gåsmarsch, sjungande »O, kom in, o kom in, lilla farmor», på melodin »en jägare gick sig att jaga». Vid sångens höjdpunkt på sista raden »Det är så kallt på loggian idag!», vände farmor demonstrativt ryggen mot oss och framhårdade bestämt i sitt beslut. Trots att sången drogs gång på gång därinne, satt hon kvar ute i kölden ända tills ovädret dragit förbi.

Och där är fönstret till det lilla krypin, där min syster och jag kamperade på britsar över varandra. Från det där fönstret hade vi utsikt mot sjön. Jag minns, hur vi om morgnarna kunde se dess glittrande yta krusas av en morgonfrisk bris, och om kvällarna breda ut sig som en spegel, stilla och drömmande i sommarnattens vemodsfulla skymning.

Och från det där fönstret var det också, som vi gjorde vår första och sista flygtur med paraply.

Där, vid sidan om stugan, ligger den stora, höga stenen. Alldeles vid foten av den höjde digitalisblommorna sina höga stänglar med de mattlila klockorna. De blommorna tjusade mig på ett särskilt sätt. Många gånger hade pappa berättat för oss, hur giftiga de voro, och vi voro strängt förbjudna att röra dem. Jag kunde aldrig förstå, hur dessa vackra, sammetsmjuka blommor kunde vara så giftiga.

Det var i den stenen, som bergakungen bodde, trodde vi. Därinne hade han sitt hov, och det var därinne, som den stackars lilla »jungfrun, som skulle sig tillottesången gå» fick sitta de åtta, runda åren. Och mången gång, då vi smögo oss förbi där, segrade nyfikenheten över rädslan, och vi vågade en försiktig knackning på den lodräta, mossbelupna bergsväggen. Men stenblocket förblev lika outgrundligt och hemlighetsfullt. Bergakungen var kansk lite döv...

Och där, i slutningen rakt nedanför stenbloc-

ket, där alltid gullvivorna och violerna blommade om våarna, där begravde vi den lilla fågelungen, som vi hittade med bruten vinge, och som trots våra ömma omsorger dog för oss. Över hustaket syns en bit av flaggstången och dess böljande flagga. Flaggstången stod mitt på den stora gräsplanen bakom stugan. Det var på den planen man alltid hittade så mycket fyrklöver, och där vi alltid reste majstången på mid-sommaraftnarna.

Vid sidan av gräsplanen vidtogo jordgubbslanden och bärbuskarna. Därifrån hämtade vi oftast middagens dessert. Jag minns särskilt en sommar, då jordgubbslanden buro ovanligt mycket bär. Vi skänkte bort till höger och vänster och åto själva jordgubbar morgon, middag, kväll och vi blevo så innerligen trötta på dem, att vi knappt ville se åt jordgubbar sommaren därpå.

Ovanför vår tomt löpte en smal, lerig väg, och därefter tog skogen vid. Vad jag älskade den skogen med dess höga, mörka furor och dess leende gläntor. Den var underbar om sommaren, då linneans bleka klockor vaggade på sina fina stjälkar i den saftiga, mörkgröna mossan, och blåbären lockade immiga under korsspindlarnas skimrande nät, som vi trasade sönder, då vi med bultande hjärtan och heta kinder smögo omkring som indianer eller kröpo ihop på gömställena i kurragömmaleken. Men jag tror ändå, att jag älskade den högst om våarna, när jag återsåg den efter vintern, då backarna lyste blå av sippor och björkarna stodo svepta i den brunlila slöjan, som bebådade knoppsprängningen. Eller uppfattade jag kanske allra tydligast dess skönhet om höstarna, när jag skulle skiljas från den, då björkarnas guld bröt av mot granarnas mörka dysterhet och marken översållades med alla de mångfärgade svamparna.

Det var här jag lärde mig de första grunderna i svampplockningens svåra konst. Här fick jag lära mig det underliga, att de vackra, glada flugsvamparna kastades bort med en grimas, då jag kom med dem, medan de fula, gråbruna karljohanssvamparna tacksamt blevo mottagna. Och här lärde jag känna tjusningen i att se en kantarellkolonis gula hattar lysa fram mellan kvistarna i en rishög eller nere i den mjuka mossan under en grans nedhängande grenar.

Från stugtrappan ledde en bred sandgång, dammiga landsvägen fram, och jag ser så tydligt i minnet, hur vi om lördagseftermiddagarna sutto på grindstolparna med mamma på sandgången

bakom oss, spanande bortåt vägen efter pappa, som kom ut från staden för att tillbringa weekenden på landet. Där mötte honom hela familjen utom den yngsta lilla medlemmen, en liten blåögd, linhårig neger, som fridfullt sov sin eftermiddagssömn. På lördagskvällen skulle alltid trädgårdsgångarna krattas, och sedan gällde det att hoppa från gräsmatta till gräsmatta, ty då söndagsmorgonen kom, skulle grusytorna ligga släta och utan fotspår.

På andra sidan landsvägen utbredde sig strandängen med sina tistlar och förbrända grästuvor ned mot stranden. Denna strand var inte märkvärdig på något sätt, den var ganska stenig, och här och var vuxo höga vassruggar. Jag har sett många långt finare stränder, sedan jag sist badade här i vår lilla badvik, milslånga, breda stränder med vit, stoftfin sand, stränder översållade med skimrande snäckor, mot vilka det blåa, glittrande havet rullar sina dyningar, men ändå kommer där alltid denna lilla strandremsa att inta en särplats bland mina sommarminnen. Det var här vi skrikande och skrattande lekte tafatt i sanden och seglade med våra barkbåtar i vattenbrynet, och här togo vi våra första, ivriga simtag i det grunda vattnet utanför vassruggarna.

Ja, det var oförglömliga somrar vi upplevde härute. Det var inga stora och märkvärdiga händelser i vårt liv. Var dag fick sitt innehåll med så små medel. Vi gladdo oss åt en utslagen ros, en daggfrisk junimorgon, åt taltrastens drillar efter en ovädersnatt, åt solnedgångens röda, dallrande strimma över sjön, och vi sörljde över en avbruten blomma, en vissnad knopp, en död fågelunge.

★

En klar höstmorgon med kylig, genomskinlig luft, då inte en vindil krusade sjöns spegelyta, lämnade vi stugan för att aldrig mer återvända. Vi skulle flytta från vår våning i staden ut i en villa i en förstad, och det blev för besvärligt att ha två trädgårdar att sköta. Det blev också så bindande med en sommarstuga, ansågo vi, man blev fastlåst på en plats sommar efter sommar, det var bättre att resa till olika orter, så fick man se mera av sitt land också. Ja, det var många orsaker, som hade drivit oss att sälja stugan.

Men när vi gingo där och sade farväl till allt, var det, som varje liten sak viskade till oss minnen från solvarma dagar och vemodsfyllda

Skolans morgonböner

EN DISKUSSIONSINLEDNING FRÅN FEBRUARI 1946

I

Morgonbönerna har blivit ett debattämne på modet bland Stockholms gymnasister. Det gäller om alla modesatser, att de blir ensidigt överbetonade. Det gäller därför närmast för oss att reducera morgonbönens frågan till rimliga proportioner.

En sak kan vi genast slå fast: Frågan om skolans avkristning är inte alls aktuell. Vid en Gallupundersökning den 27 juli 1944 ansåg inte mindre än 32 procent av miniatyrsverige, att skolans kristendom skulle *utökas*. 50 procent ansåg att undervisningen är bra som den är, och endast 8 procent ville inskränka den. Något demokratiskt fog för att avkristna skolan finns alltså inte i vårt land.

Hur kan det då komma sig, att frågan om de obligatoriska morgonböners avskaffande blivit aktuell bland Stockholms gymnasister?

Så vitt jag kan bedöma, torde läget vara detta. Morgonbönens frågan har i hög grad upplåsts av en clartéradikalistiskt inställd gymnasieförening, Ung Front, som icke försummat att anknyta sin agitation till det missnöje med morgonbönerna, som otvivelaktigt finns bland en del gymnasister. När Ung Front släppts lös i pressen och radion, har de inte försummat att ge morgonbönerna en känga. Nu ligger det naturligtvis intet ont i att ta upp ett ämne till debatt. Det gäller bara att ha klara begrepp och god tankereda, när man gör det. Dessutom behövs det i det här fallet också en mycket stor portion takt och finkänsla. Att yttra sig i morgonbönens

frågan med fräck- och uppkäftighetsfasoner gör osympatiskt intryck hos höga vederbörande.

Antagligen hade också herrar och damer ledande inom nämnda föreningar ett mycket underdånigt uppträdande, när de i mitten av februari i år uppvaktade statsrådet Erlander och bl. a. påpekade att »religionsfriheten är ej tillgodosedd i skolorna». Om emellertid de uppvaktande eller statsrådet själv slagit upp ordet religionsfrihet i Nordisk Familjebok, skulle de ha fått upplysning om att det innebär »rätt för en stats medlemmar att utan hinder från statsmaktens sida bekänna en viss tro och att ej av sin samhälleliga verksamhet förhindras från denna tros utövning». Alla, som haft det ringaste att göra med svensk skola, vet att religionsfrihet i denna vedertagna mening är fullt tillfredsställd inom den. Elever med främmande trosbekännelse är befriade från kristendomsundervisning. Att anse religionsfriheten vara detsamma som »frihet från religion» är en begreppskullerbytta av klumpigaste slag. Ung Fronts offentligt framförda argumentation för morgonböners avskaffande, vilket bygger just på denna bakvända tolkning av religionsfriheten, är tanklöst pladder utan saklig bakgrund.

Därmed torde jag ha fullt klarlagt den radikalistiska morgonbönens oppositionens officiella linje, sådan den framträtt bland Stockholms gymnasister.

II

Den motivering för morgonbönens avskaffan-

kvällar, och minnena förenade sig och drevo ut alla förnuftsskäl inom oss.

Och när vi en sista gång vände oss om på landsvägen, sågo vi stugan ligga där tyst och övergiven med alla detaljer skärpta och förstörade i den klara höstluften. Vi sågo bärklasarna i rönnen vid köksdörren glöda mot den blå himlen, fallfrukten lysa i det våta gräset under fruktträden, rabatternas rosor fälla sina röda,

sammetslena blad. Vi sågo den taggiga skogssilhuetten och sjöns blanka, stilla yta och solstrålarnas lek på den brunröda stugväggen.

Och vi visste, att vi sågo vårt sommarrike för sista gången. Vi skulle aldrig vända tillbaka för att finna det förändrat och ombyggt, utan som det gestaltade sig nu i avskedsögonblicket skulle det leva i våra tankar och minnen.

B.

de, som man i dagligt tal kastar fram bland stockholmsgymnasisterna är av den här typen:

Morgonbönerna är nagel- och själavård. Mest nagelvård. De är tröstlöst tråkiga och torra. Ingen hör på vad morgonbönshållaren mässar. Man sitter och sover, spelar luffarschack eller också ger man läxorna en sista avputsning. Alltså skall morgonbönerna avskaffas.

Logiken i detta resonemang är alltså följande: Morgonbönerna är gudomligt tråkiga och skall följaktligen avskaffas. Samma logik överflyttad på en klass med en ledsam och omöjlig lärare i engelska skulle låta: Våra engelska timmar är tröstlöst tråkiga. Ingen hör på vad läraren säger. Vi petar naglarna eller spelar luffarschack eller sover rätt och slätt. Alltså skall engelska lektionerna avskaffas.

Med denna analogi som bakgrund kan vi tryggt slå fast, att det faktum, att många elever saknar intresse för morgonbönerna inte är tillräckligt skäl för ett avskaffande.

Härmed är den mer inofficiella morgonbönsoptionen bland stockholmsgymnasisterna ställd i kritiskt ljus. Överhuvud kan man nog säga, att kravet på klara begrepp och tankereda inte alls varit tillfredsställt i gymnasistdiskussionen. Skall vi gymnasister yttra oss i frågan, måste vi mobilisera mer saklighet. Ett virrigt önsketänkande — det må framföras med vilken bravur som helst — måste ovillkorligen bannlysas.

III

Morgonbönerna är inte önskvärda ur pedagogisk synpunkt. Lärarna anser med rätta, att de kunskaper, som morgonbönerna lämnar, med fördel kan komma i mer systematisk form på kristendomslektionerna. Dessutom och framförallt är ålderskillnaden mellan åhörarna så stor, att effektivt pedagogiskt resultat inte kan nås. Detta torde vara den mest vägande anklagelsen mot morgonbönerna.

Denna anklagelse uppväges dock enligt min mening till fullo av följande två fakta:

1. Skolans morgonsamling har ett inspirations- och gemenskapsvärde, genom att den samlar alla elever före dagens arbete.

2. Det finns något i skolans allmänna uppgift, som motiverar morgonbön.

Den första satsen kräver inte mycken utläggning. Jag har frågat ett 50-tal elever, om de trots allt inte känner en viss skillnad mellan de dagar

de har morgonbön och de, då de inte börjar skoldagen förrän efter första lektionen. Nästan samtliga erkände ganska snopet, att det känns annorlunda, när man går direkt till en lektion på morgonen, än när man först har deltagit i skolans samling. Det gick lättare att komma i gång, när man först varit med på morgonbönen. Nu är emellertid att märka, att det gemenskaps- och inspirationsvärde, som denna samling före dagens arbete skall ge, också kan och då och då bör åstadkommas med andra medel än psalm-sång och betraktelse. Den kan åstadkommas genom musikstycken, diktläsning, profan allsång etc. Men något tvivel om att morgonbönskvarten har betydelse som en samlingsstund före dagens arbete, kan inte råda.

Den andra tesen, att det finns något i skolans allmänna uppgift, som motiverar obligatorisk kristen morgonbön, behöver nog en förtydligande utläggning.

Skolan är ju nu för tiden närmast en lärdoms-anstalt. Vi elever kommer ut ur den med en garanterad mängd kunskap i huvudet och betygspapperet i fickan är garantisedeln. Nu är det emellertid en allmänt erkänd sats, att skolans uppgift inte bara är att utveckla intellektet utan också att utveckla moraliska och fysiska anlag. På detta bygger jag följande resonemang.

Skolan skall ge en viss stil och hållning och bättra på vad hemmen försummat. I praktiken betyder detta bland annat, att den skall förmedla respekt för vissa normer. Vilka normer? Livs-åskådningar brytas mot varandra i nutiden, och följderna är ett förvirrat läge på normernas område. Det visar sig, att vi inte har några acceptabla alternativ till kristendomens klara, religiöst motiverade normer. Vilka skulle i så fall alternativen vara? Nietzscheansk självhävdelsemoral? Statsmoral modell Hitlertyskland eller Stalinryssland? Freudiansk sexualromantisk moral? Eller vad? Handen på hjärtat ansvariga skolmän och tänkande elever: Måste inte skolan för sin karaktärsdaningsuppgift använda och predika de kristna normerna — låt vara att en del lärare kläder dem i humanistisk dräkt?

Summa summarum: Trots pedagogiska svårigheter bör skolans morgonsamling behållas, ty den har ett gemenskaps- och inspirationsvärde och den är ett skolans instrument att meddela oss grundläggande normer och hedersbegrepp.

Av det sagda må ingen dra den slutsatsen, att jag oreserverat accepterar skolans morgonböner

i dess nuvarande form. Därmed torde det följande ge besked.

IV

Den morgonbön, som går ut på att förmedla respekt för vissa normer består oftast i en sederlärande historia. Denna *moraliserande* morgonbön torde vara populärare än den rent *teologiska*, som redogör för innehållet i vissa trossatser med hjälp av teologiska standardord, som är intetsägande för de flesta. Den teologiska morgonbönstypen ligger inte bra till för de yngsta. Lika svårtillgänglig för småklasserna torde den *humanistiska* morgonbönen vara. Den innehåller gärna citat från klassiska tänkare och talar om »det goda» i stället för Gud. Man har svårt att förstå, varför den skall inramas av psalmsång och Fader vår.

Den *kristna* morgonbönen, hur ser den ut? Det är svårt att säga, men följande torde vara säkert. 1. Den är inte moraliserande i den meningen att den vill ge respekt för vissa normer. Den är en murbräcka, som obarmhärtigt river ned moralfasaden av hyfs och allmän hygglighet och visar, att människan trots sin yttre polityr till sitt väsen är en syndare, som behöver Guds förlåtelse. 2. Den kristna morgonbönen är inga vackra humanistiska fraser om att vi skall tro på det goda. Den är det faktum att två väldiga strida om människans själ och att striden gäller evig välfärd eller evig förtappelse. 3. Den kristna morgonbönen är mycket litet prat och betraktelser. Den är morgonbön med tonvikt på bön, den är något, som har med andakt, meditation och inspiration att göra. 4. Kristen morgonbön kan aldrig sammanställas med tvång. Kristen morgonbön är den disciplinerade kristna människans glädjrika möte med den gudomliga verkligheten. Den yttrade sig först som ganska spontan husandakt och överflyttades i senare tider till skolan.

★

Som synes kan knappast elever eller pedagoger vara mer missbelåtna med den nuvarande morgonbönens form än de kristna. De fyra kristna krav på en morgonbön, som här skisserats, uppfylles sällan. Mot denna bakgrund och mot bakgrunden av att morgonbönerna bär kristen etikett, bör hela morgonbönens frågan först och främst betraktas som en intern kristen angelägenhet.

V

Hur ter sig nu frågan om morgonbönerna från en *praktisk-kristen utgångspunkt*? Den första vi kan hävda är ett kvalitetskrav. Detta drabbar inte så mycket morgonbönerna som morgonbönens förrättarna. Själva morgonbönerna är med hänsyn till de rent pedagogiska svårigheterna ofta beundransvärda. Det vet var och en som själv försökt hålla morgonbön.

Varje elev vid de läroverk, som håller på traditionen med daglig morgonbön, får så småningom medvetna åsikter om de olika lärare, som regelbundet svarar för första kvarten av skoldagen. Bönförrättarens fraser och tonfall kritiseras. Hans älsklingsstema blir obarmhärtigt befriat från skilda ordkostymer. Han blir inplacerad under rubriker av typen barnslig förståelig, lärd, obegriplig. En bestämd uppfattning om den inre livskvalitet, som eventuellt finns bakom fasaden av ord och knäppta händer, växer så småningom också fram i elevernas medvetande. Överhuvud kan de, som med jämna, korta mellanrum uppträder i en morgonbönsskateder, räkna med att bli grundligt demaskerade av sina åhörare. Denna demaskering är ganska effektiv, ty vi unga har en säker intuition för allt, som är fraser, humbug och bluff.

Det är inte en spydig anklagelse från min sida utan ett konstaterande av ett faktum, som jag själv är mycket ledsen över, när jag säger: så vitt jag och mina gymnasistkamrater kan se, så uppbäres flertalet morgonböner i stockholmsläroverken f. n. inte av bärande inspiration utan en ganska död, maskinmässig rutin.

Låt oss erkänna, att det var ännu värre på denna punkt för tjugo år sedan. Men det ändrar inte saken av i dag.

Ur praktisk-kristen synvinkel är det nog ett ofrånkomligt krav, att morgonbönens förrättarna har ett personligt engagemang bakom sina betraktelser. Detta innebär inte underbetyg åt de kristendoms lärare, som nu svarar för morgonbönerna. De är anställda för att undervisa i kristendoms *kunskap* och inte för att vara personligt kristna, inspirerade människor. Jag är säker på att många kristendoms lärare förstår mig, då jag säger, att ur alla synpunkter vore det väl, om de endast behövde hålla morgonbön låt oss säga två gånger i månaden.

Denna deras önskan (?) är inte omöjlig att realisera. Låt någon morgonsamling i veckan bestå

av musik och lyrik. Ordna f. ö. så, att förkunnare från olika läger och andra levande kristna kallas att hålla övriga morgonböner. Man skulle för detta ändamål åtminstone för Stockholms del skapa en organisation, som arbetade efter samma linjer som den, som svarar för morgonandakterna i radio. Här visar de kristliga gymnasistförbunden vägen: de svarar på många håll för en morgonbön i veckan genom att själva hålla den eller genom att kalla utomstående talare, det senare ofta centralt organiserat.

Förutom de praktiska svårigheter, som möter vid realiserandet av denna plan, kan man ur kristen synvinkel genmäla, att alltsammans blir en spekulation i åhörarnas nyfikenhet. Och visst blir det väl lätt så. Någon patentlösning av morgonbönsfrågan, som kan tillfredsställa alla, kan jag omöjligen prestera. Det här är ett diskussionsinlägg utan anspråk på att vara varken en allsidig undersökning eller ett ofelbart förbättringsrecept.

Vad jag dock tryggt kan säga är detta: det som sker, eller rättare sagt, bör ske under en kristen morgonsamling är inte något som människor kan skapa fram. Kristna skolmän och elever kan bara sluta en bönering att undret måtte ske. Ty ett under är just målet för varje kristen morgonbön: undret att Guds himmel öppnar sig under dagens tidiga stunder.

Hasse Zetterberg.

Forums pristävling

Varje år utlyser Forum en pristävling. Så också i år. Många behöver kanske en påminnelse om vilka grenarna i denna är.

Poesi.

Prosa.

Oljemålning.

Akvarell.

Teckning, kolteckning, pastellmålning.

Komposition.

Modellbygge.

Uppfinningar.

Fotografering.

Deklamation.

★

För att nå ett gott resultat och ett eventuellt pris gäller det att arbeta. Har du beslutat att vara med så skjut inte upp att sätta igång. På förekommen anledning är det också nödvändigt att påpeka, att bidragen inte nödvändigtvis måste vara så högklassiga, att ingen eller kanske bara en vågar skicka in sin skapelse. Femton eller tjugo deltagare per gren är inte för mycket begärt. Att påpeka att priserna är ytterst värdefulla är väl inte nödvändigt? Tänk dessutom på att en del prisbelönta alster kommer att införas i Pegasus vårnummer!!

Det var en gång en man i New York, som ämnade begå självmord. Han hoppade därför ned från en bro och slog ihjäl sig.

En annan man i New York ämnade också begå självmord, men han hoppade ut från 36:e våningen från en sky-

skrapa. Nyheten spred sig snart, och en hel mängd folk samlades vid byggnadens fot. Då mannen, som var folkskygg, såg detta, blev han ängslig, stannade och klev in genom ett öppet fönster i åttonde våningen. R.

Svar på "Ja, vad är detta?" (sid. 19):

Alldeles riktigt. Det är två bilder av Spångamasterna. Bilderna togs vid B-sektionens besök på Spånga radiostation.

<i>Lär Er rida i</i> ÄPPELVIKENS RIDSKOLA Telefon 25 52 52	BROMMA KEM. TVÄTT OCH PRESSATELJÉ Drottningholmsvägen 439 — Telefon 25 35 24 <i>Hämtar och hemsänder utan merkostnad</i>
BROMMA HANDELS AB., Riksby Telefoner: Speceriaffären 26 16 65 Köttaffären 26 29 23 Kontoret 26 29 52 <i>Rekommanderas</i>	Köp och sälj <i>Eder villa, småstuga genom</i> N:a Förstäderens Fastighetsbyrå Carl Larssons väg 49, Södra Ängby. Telefon 37 10 69
ÄNGBYPLANS FÄRGHANDEL ÄNGBYPLAN <i>Färger Porslin Husgeråd</i> Telefon 37 04 25	AB ERIKSSON & STARKS MEKANISKA VERKSTAD Ekbacksvägen 42, Ulvsunda <i>Maskiner och apparater för industriella behov Svetsade plåtkärl under tryck</i> Telefoner: 25 94 66, 25 61 33. Bostadstel.: Tyko Stark 25 62 53
Birger Lundqvists Trädgårdsanläggningsbyrå ULVSUNDA. TELEFON 25 63 58 <i>Ritar, anlägger, underhåller samt levererar allt för trädgården och gårdsplanteringen</i>	<i>Elsa Lobergs</i> DAMFRISERING <i>10 Ulvsundavägen 10</i> <i>Telefon 25 66 96</i>
OLDMO LIVSMEDEL (Inneb. Oldstam & Mosén) förstklassiga livsmedelsbutiker <i>Speceri, kött och mjölk</i> Abrahamsbergsvägen 8—14. Telefon 26 50 80 Ankn. mjölkaffären	VÄSTERLEDSBODEN <i>har stort urval i presentartiklar</i> <i>Specialité: Garn</i>
G. CARLSSONS SKOMAKERI NOCKEBYTORG 5 TELEFON 25 51 26 <i>Rekommanderas</i>	TAPETSERARE OCH DEKORÄTOR Västerled 41, Äppelvikén. Telefon 25 23 12 (ankn. bost.) <i>Nyttillverkning och reparationer av Sängkläder och möbelarbeten</i> <i>B. Larsson</i> (f. d. verkmästare i större gardin- och möbelfirma i Stockholm)
BROMMACENTRALEN Riksbyvägen 2 (Hörnet av Drottningholmsv.) Tel. 26 29 46 <i>Försäljning av Radio, El. artiklar, Sport, Cyklar</i> Reparation av cyklar och alla slags el. artiklar. Radioapparater (alla märken) repareras <i>Förstklassigt arbete garanteras. Mångårig praktik</i>	GOTTO KONDITORIET Fredrikslundsvägen 20, Åkeslund. Filial: Rörläggärvägen 30-32, Abrahamsberg. Telefon 26 37 51 <i>En tårta från Gotto-konditoriet gör alltid succès</i>
SKOLYNGLINGAR! <i>Adressen för Eder</i> FRISÖRSALONG <i>är Färgestadsvägen 12, Ängby. Tel. 37 34 98</i> OLOF LINDBLOM	DOKTOR HUGO LUNDBERG <i>Allmän praktik</i> Ritarvägen 24 (invid Gustav III väg) Abrahamsberg Mottagning: Vardagar 10—12 samt tisdag och torsdag även 18.30—19.30. Annan tid enligt överenskommelse på telefon 25 34 38

“Oh så gott kaffe Ni har“

är ett uttryck som vi ofta få höra av våra kunder. Om Ni ej provat det förut, gör ett provköp och Ni blir säkert nöjd. Vi rekommenderar även frukt, konfekt, konserver, kött och charkuterier

Ericsson & Olsson

Ålstenstorg — Telefon 25 30 19, 25 30 67

BYGGNADSINGENIÖR

ALBERT **Linneroth**

Sångarvägen 2, Ålsten. Telefon 25 34 54

Reparationer och
Nyanläggningar

Alviksvägen 77
Äppelvik
Tel. 25 01 56, 25 20 15
och 26 69 62

BROMMA

RÖR

LEDNINGSA.-B.

AKTIEBOLAGET

Dera

Matvaruaffär

Wultejusvägen 30, Ängby. Telefon 37 00 34

BYGGMÄSTARE

GUSTAF **Ekström**

Vadköpingsvägen 7, Åkeshov
Telefon 25 50 65, 67 59 50

JOHN ERICSSONS
PLATTSÄTTNING

Norr Mälarstrand 74 — Tel 50 08 21, 51 65 65
Lager: Baltzar v. Platensgatan 4, Tel. 51 65 65

*Vägg- och golvplattor till badrum och
affärslokaler. Membramisoleringar
Kakelugnar. Öppna spisar*

BEGÄR
KUNGS
HOLMS
DRICKA

I EDER AFFÄR!

Finns det ej, ring
TELEFON 461495

KUNGS HOLMS
BRYGGERIET

Extra gott dricka

BYGGMÄSTARE

Sven Florén

ENTREPRENADER — BESIKTNINGAR
VÄRDERINGAR

Telefoner 51 36 35, 51 84 35

Biografen

ORKANEN

Stora Essingen

Föreställningar 7 och 9
Söndagmatinéer 1—3, 3—5
Biljetter per tel. 51 61 20
Kassan öppen från 6.30 em.

Alltid de bästa programmen
och bästa ljud

Att **HERMODS**

kurser

blivit så populära bland
skolungdom beror på

att de alltid leder till goda resultat för
intresserade elever

att de är roliga att läsa

att avgifterna är låga.

Över 12000 skolungdomar läser hos

HERMODS

SLOTTSGATAN 24, MALMÖ

Telefon namnanrop »Hermods»

Även liv- och olycksfallsförsäkring kunna
vi ordna liksom de former av brand- och
annan sakförsäkring varmed

**vi stå
brommaborna
till tjänst**

**STÄDERNAS
FÖRSÄKRINGSBOLAG**

STÄDERNAS ALLMÄNNA BRANDSTODSBOLAG
SVITJOD · STÄDERNAS LIVFÖRSÄKRINGSBOLAG
GOTHIA · SKOGSFÖRSÄKRINGSAKTIEBOLAG

Huvudkontor: Birger Jarlsgatan 16, Stockholm
Avdelningskontor för Bromma:
Hantverkargatan 73, telefon 53 86 18

**Allis-
Chalmers
TRAKTORER**

för jordbruk och industri

**SVENSKA TRAKTOR AB
STOCKHOLM**

Liljeholmen. Tel. 45 26 80

Freed's Förnicklingsfabrik

ULVSUNDA

Ullsundavägen 44 — Telefon 25 86 65

Ullsunda Sågverks A.-B.

Brädgård:
Drottningholmsvägen 195

Telefon 25 62 48, 25 63 48

Trävaror
Treetex
Masonite
Cement
Spik
Papp
Tegel
Drev
Mastix
Snickerier

SKOLKURSER VID NKI

Skriv idag efter
studiehandbok.
Ni får den gratis!

Till NKI-skolan,
S:t Eriksgat. 33,
STOCKHOLM

Sänd mig gratis Eder handbok för real-
skola och gymnasium. Jag önskar även tid-
skriften På Fritid kostnadsfritt under ett år.

Namn:

Adress:

»Peg.»

NKI

ÖVER 1.500 OLIKA KORRESPONDENSKURSER

mat som älskas

läcker efterrätt, som Ni **MÅSTE** pröva